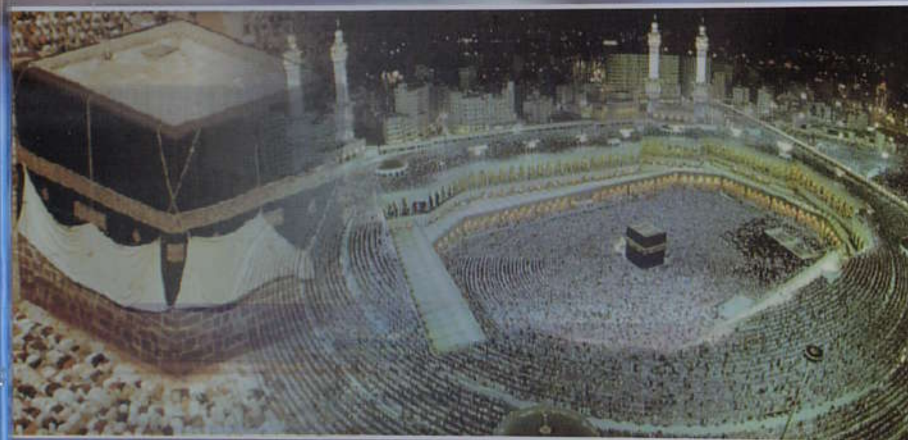
OBREDI HADŽDŽA I UMRE kroz Kur'an i sunnet

šejh Nasiruddin el-Albani,
šejh Salih b. Usejmin,
šejh Abdul-Aziz b. Baz i drugi.

OBREDI HADŽDŽA I UMRE
KROZ KUR'AN I SUNNET

Autori:
šejh Nasiruddin el-Albani, šejh Salih b. Usejmin, šejh Abdul-Aziz b. Baz i drugi.

Prijevod:
prof. Ahmed Džinović, prof. Emir Demir, Mušinbegović Dženita, Alma Čehaić.

Recenzija:
prof. Ahmed Džinović, prof. Muhamed Bečić.

Lektura:
Alisa Ajanović-Hodžić

DTP:
Ninel Hodžić

Izdavač:
U.G. Furqan – Bosna i Hercegovina

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitetska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo
297.137
Obredi hadždža i umre kroz Kur`an i sunnet/
Nasiruddin el-Albani......(et al.); (prijevod
Ahmed Džinović.....(et al.)). – Sarajevo : Furkan,
2002. 127 str. ; ilustr. ; 20 cm
Tekst na bos. i arap. jeziku
ISBN 9958-9328-1-1
1. el-Albani, Nasiruddin
COBISS/BIH-ID 10395142

OBREDI HADŽDŽA I UMRE

KROZ KUR'AN I SUNNET

Grupa autora

šejh Nasiruddin el-Albani, šejh Salih b. Usejmin, šejh Abdul-Aziz b. Baz i drugi.

Sarajevo, 1422 – 2002

OBREDI HADŽDŽA I UMRE

SAVJETI ONIMA KOJI ŽELE OBAVITI HADŽDŽ

šejh Nasiruddin el-Albani

Prijevod sa engleskog:
Alma Čehaić

Postoje korisni savjeti koje nudim našoj braći vezani za obavljanja hadždža.

Prvo

Hadžija mora iskazati strah od svoga Gospodara, kroz poslušnost Njemu, i mora biti veoma pažljiv da ne upadne u ono što je Allah, subhanehu ve te'ala, strogo zabranio. Kao što Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَن فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلا رَفَثَ وَلا فُسُوقَ وَلا جِدَالَ فِي الْحَجِّ﴾

"Hadždž je u određenim mjesecima; onaj ko se obaveže da će u njima obavljati hadždž ne može imati spolni odnos sa ženom, nešto ružno činiti i nema svađe u danima hadždža!" (Sura Al-Baqara, 197)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao: "Ko obavi hadždž nemajući odnos sa ženom, niti što nevaljalo uradi on postaje bezgriješan, baš kao na dan kad ga je majka rodila."

Ko tako postupi njegov hadždž bi mogao biti primljen. Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

"Primljeni hadždž – za njega nema nagrade do Dženneta." (Buhari i Muslim)

Stoga, onaj koji obavlja hadždž, mora biti svjestan onoga u čemu mnogi griješe, iz neznanja ili zablude, kao na primjer:

(a) Upućivanje bilo kojeg oblika ibadeta nekom drugom osim Allahu, subhanehu ve te'ala, (širk). Vidjeli smo mnogo ljudi koji padaju u širk – kao što su oni koji se mole za otklanjanje boli ili traže pomoć od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, i pobožnih ljudi, umjesto da to čine i traže jedino od Allaha, subhanehu ve te'ala, i koji se zaklinju njima dok ih obožavaju. Tako oni ovim svojim djelima u potpunosti čine svoj hadždž bezvrijednim, kao što Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

﴿لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ﴾

"Ako budeš druge Allahu ravnim smatrao, tvoja djela će sigurno propasti." (Sura Az-Zumar, 65)

(b) Neki ljudi briju svoju bradu, što je griješno djelo.
(c) Nošenje zlatnog prstenja kod muškaraca je haram a posebno ako je u pitanju burma, njom se uključuje slijedeći grijeh – oponašanje kršćana .

Drugo

Svako ko namjerava obaviti hadždž nije poveo žrtvenu životinju (hedj) sa sobom, treba da obavi hadždž temettu', kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio svojim ashabima da naposlijetku učine. Pošto je bio ljut, kada neki od njih nisu odmah izvršili ovu naredbu: da promijene nijet hadždža u umru, on, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

"Ja ću učiniti umru sastavnim dijelom hadždža, do Sudnjega dana."

Kada su neki od ashaba upitali da li je to učinio samo za tu godinu ili zauvijek, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je skupio svoje prste i rekao:

"Ja sam učinio umru sastavnim dijelom hadždža do Sudnjega dana, ne samo privremeno, nego zauvijek, zauvijek."

Zbog toga je on naredio Fatimi i svim svojim ženama, neka je Allah, subhanehu ve te'ala, zadovoljan svima njima, da napuste stanje ihrama nakon obavljene umre hadždža.

Svako ko nije poveo žrtvenu životinju sa sobom treba zanijetiti da obavi umru u razdoblju tri mjeseca hadždža. Isto važi za onoga koji je zanijetio da će učiniti hadždž ifrad (samo hadždž) ili hadždž kiran, pa čuje Poslanikaovu, sallallahu alejhi ve sellem, naredbu da to promjeni u umru. Treba je hitno poslušati, čak i poslije dolaska u Meku ili poslije saja između Saffe i Merve, i treba napustiti stanje ihrama i promijeniti nijet za hadždž na dan tervije – osmi dan Zul-Hidždžeta.

﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا للهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

"O vjernici, odazovite se Allahu i Poslaniku, kad od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati!" (Sura Al-Anfal, 24)

Treće

Ne smije se izostaviti ostajanje jedne noći na Mini, u noći prije Arefata, jer to je obaveza (vadžib), kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio svojim kazivanjem:

"Uzmite od mene obrede hadždža."

Također, mora se ostati noć na Muzdelifi, dok se ne obavi sabah namaz, a ako se ovaj ostanak propusti mora se barem klanjati sabahski namaz na Muzdelifi, pošto je to veća obaveza. To je rukn (stub) hadždža, prema najispravnijem kazivanju učenjaka, osim za žene i slabe; njima je dopušteno da odu nakon isteka pola noći.

Četvrto

Budi veoma pažljiv i ne hodaj ispred bilo koga ko klanja u Mesdžidul-Haramu, ili u bilo kojem drugom mesdžidu kao što je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

"Kada bi onaj koji hoda ispred onih koji klanjaju znao u šta je zapao, za njega bi bolje bilo da stoji još četrdeset … nego da hoda ispred njega."

Ovo je generalna napomena koja se odnosi na svaki slučaj hodanja ispred nekoga ko klanja.

Ne postoji autentičan hadis koji uključuje iznimku po pitanju hodanja u Mesdžidu-l-Haramu. Stoga tu treba klanjati kao i bilo gdje drugo, sa zaklonom (sutrom).

Peto

Učeni ljudi treba da poučavaju hadžije obredima i naredbama koje se tiču hadždža, u skladu s Kur'anom i sunnetom, kad god ih susretnu. To ih ne bi trebalo sprječavati da pozivaju i u tewhid, što je bit islama i što je bilo razlogom slanja Poslanika, sallallahu alejhim ve sellem, i slanja objava. Većina ljudi koje susretnemo, pa i oni koji navodno tragaju za znanjem, su u velikom neznanju o suštini Allahovog tewhida i Njegovih svojstava. Također, oni su u potpunom neznanju o nužnosti povratka jedinstvu među muslimanima i njihovom povezivanju na osnovama Kur'ana i sunneta: u vjerovanju, propisima, međusobnim postupcima, moralu, politici, ekonomiji i drugim aspektima života. Oni moraju zapamtiti da svaki podignuti glas ili pokret načinjen u cilju reforme, onoga što je zasnovano na bilo kojem temelju drukčijem od ovoga ispravnog principa, cijepa i slabi muslimane, uvećava njihovu slabost i

poniženje, a trenutno stanje je najbolji dokaz toga, a Allah, subhanehu ve te'ala, je Jedini čiju pomoć tražimo.

Nema ništa loše u raspravljanju na najbolji način kada za to postoji potreba. Rasprava koja je zabranjena na hadždžu jeste ona koja nema u sebi nikakvu korist i koja je zabranjena i izvan hadždža, upravo kao što je činjenje grijeha zabranjeno na hadždžu, jer to nije rasprava koja je naređena u Allahovim, subhanehu ve te'ala, riječima:

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ﴾

"Na putu Gospodara svoga mudro i lijepim savjetom pozivaj i s njima na najljepši način raspravljaj!" (Sura An-Nahl, 125)

Međutim, treba napomenuti da: ukoliko nema koristi od diskusije, jer se druga osoba slijepo drži svog mesheba ili svoga mišljenja, i ukoliko se tako nastavi, postoji bojazan da se ode u nedopušteno. Tada je bolje napustiti tu raspravu, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Ja garantujem kuću u centru Dženneta za nekoga ko se okani rasprave – čak i ako je u pravu."

NEMA TEŠKOĆA

Onaj koji poziva na istinu može uvijek učiniti stvari općenito lakšim za ljude, a posebno hadžije, jer je olakšavanje jedno od osnovnih principa šerijata, sve dok ne postoji dokaz za suprotno. Jer, ako postoji specifičan dokaz za neku zabranu, onda nije dopušteno činiti stvari lakšim po svom nahođenju. Ovo je pravi i srednji put koji obavezuje svakog ko poziva na istinu da ga prihvati i nema potrebe komentarisati prigovore ljudi nakon toga i reći: "On je prestrog" ili "On je preblag".

Obzirom da postoje dozvoljene stvari kojih se neke hadžije klone iz navike, zbog pojedinih fetvi koje su im izrečene, a koje su suprotne Kur'anu i sunnetu, nužno je napomenuti slijedeće:

1. Kupanje – bez polucije, ili pranje kose, je dozvoljeno; kao što je autentično preneseno od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u zbirkama Buharije i Muslima od Ebu-Ejjuba.

2. Češanje glave je dozvoljeno, čak iako poneka dlaka ispadne – kao što je rečeno u prethodnom hadisu od Ebu-Ejjuba, a što je stav Šejhul-islama Ibn-Tejmije.

3. Puštanje krvi je dozvoljeno, čak ako je i potrebno obrijati kosu na tom mjestu; kao što je to činio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na sredini svoje glave, dok je bio u ihramima, a to nije moguće bez brijanja dijela kose. Također, isto je rekao i Ibn-Tejmije, dok su učenjaci hanbelijskog mesheba rekli: da se kao nadoknada za takav čin mora zaklati žrtvena životinja, ali za ovo nema dokaza. To je odbačeno samim Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, puštanjem krvi. Da je on zbog toga učinio žrtvu, onaj koji je prenio hadis bi i to prenio. Sama činjenica da Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, to nije učinio, pokazuje da je stav Ibn-Tejmije ispravan.

4. Mirisati se jako mirišljavim biljkama i otkidati slomljene nokte.

5. Upotrijebiti hlad šatora ili podignute odjeće – kao što je dokazano od Poslanika,

sallallahu alejhi ve sellem. Na isti način su koristili nosiljku kamile u prošlosti, a suncobran ili kola u današnje vrijeme.

6. Nositi remen oko donjeg dijela ihrama i vezati ga kada je neophodno, nošenje prstenja – kao što je rečeno u nekim predanjima. Isto se odnosi na sat ili naočale, i torbice za novac oko vrata.

Sve ove stvari su dozvoljene i spadaju pod ranije spomenute principe. Povrh toga, neke od njih su podržane hadisom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili pripovjedanjem ashaba. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

﴿ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ ﴾

"Allah želi da vam olakša, a ne da poteškoće imate." (Sura Al-Baqara, 185)

OBLAČENJE IHRAMA

1. Mustehab je za svakoga ko obavlja hadždž ili umru da se okupa prilikom nijeta i oblačenja ihrama, čak i za ženu koja ima

mjesečno pranje ili je u postporođajnom vremenu.

2. Muškarac može nositi odjeću koja nema oblik tijela, to jest, mora bit bez šavova. Ona se sastoji od gornjeg dijela (ridaa), donjeg dijela (izaar) i papuča, ili druge obuće koja ne pokriva zglob stopala.

3. Ne smije nositi kapu, turban ili bilo šta sličnog kroja što pokriva glavu. Ovo se odnosi samo na muškarce. Što se tiče žene – ona ne skida ništa od odjeće što joj je propisano šerijatom, izuzev što ne treba staviti nikab ili pokrivač lica koji seže do očiju i ne mora nositi rukavice. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

"Muhrim ne treba nositi košulju, turban, ogrtač sa kapuljačom, hlače, odjeću koja je ukrašena korkumom (biljka crvene boje), niti odjeću ukrašenu zeaferanom (biljka žute boje), niti će nositi mestve."

Dalje je dodao:

"Žena muhrim neće pričvrstiti veo za lice (nikab) i neće nositi rukavice."

Dopušteno je ženi da pokrije svoje lice tako što će prebaciti nešto preko glave, tako da to

pada preko njenog lica – i ne smeta ako to dodiruje njeno lice, po ispravnom mišljenju. Međutim, to ne smije vezati na lice, kako je rekao i Ibn-Tejmije.

4. Odjeća ihrama može se obući prije mikata, čak i u svojoj kući, kao što su to činili Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, i njegovi ashabi. Ovo je i olakšanje za one koji putuju avionom, koji nisu u mogućnosti obući ihrame na mikatu; tako da je za njih dozvoljeno ukrcati se u avion u ihramima, ali da ne zanijete ihrame sve dok ne budu sasvim blizu mikata, tako da ne bi prošli mikat bez ihrama.

5. Muškarac može upotrijebiti ulje za tijelo ili se namirisati bilo kojim parfemom koji ima miris, ali nema boju, a žene samo onim koji ima boju a ne i miris. Sve ovo se može učiniti prije nijeta za ihrame na mikatu – a poslije toga je haram.

Ihram i nijet

6. Kada se stigne do mikata postaje vadžib da se zanijeti obred (ihrama), jer sama želja da se obavi hadždž nije dovoljna, kao što je bio slučaj

od momenta napuštanja vlastite zemlje. Mora se ispuniti riječima i djelom ono što će ga učiniti muhrimom. Izgovaranje telbije, s namjerom otpočinjanja obreda, dovoljno je za ulazak u obred, u čemu su se složili učenjaci.

7. Tada se ne izgovara ništa osim telbije. Određeni nijeti poput: "O, Allahu, namjeravam obaviti hadždž ili umru, pa mi olakšaj i primi od mene ...", ili nešto slično, nije zabilježen od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, kao ni izgovaranje nijeta za abdest, namaz i post. Sve su to novotarije i dobro je poznato da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao da je svaka novina u vjeri novotarija i da svaka novotarija vodi s pravog puta, a svako skretanje s pravog puta je put ka Džehennemu.

MIKATI

Postoji pet mikata: Zul-Hulejfe, El-Džuhfe, Karnul-Menazil, Jelemlem, Zatu-Irk.

Poslanikova, sallallahu alejhi ve sellem, naredba za obavljanje hadždža Temettu'u:

Ako želi da zanijeti obred ihrama i ako obavlja hadždž karin i sa sobom vodi kurban hadžija će reći:

"Lebbejke Allahume bi hadždžin ve umre."

Ako hadžija sa sobom nije doveo žrtvenu životinju, što je i bolje, tada on izgovara telbiju samo za umru a to mora izvršiti izgovarajući:

"Lebbejke Allahume biumre."

لَبَّيْكَ اَللَّهُمَّ بِعُمْرَة

Ako je već izgovorio telbiju samo za hadždž, on to raskida i pretvara u umru, kao što je naredio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem. On je rekao:

"Umra se pripaja hadždžu sve do Sudnjeg dana", povezavši svoje prste.

Također je rekao:

"O Muhammedova porodico, ko god od vas čini hadždž, neka izgovori telbiju za umru u hadždžu!"

To je temettu'u, umra sa hadždžom.

UVJETOVANJE

Ako hadžija pri izgovaranju telbije želi uvjetovati, zbog neke okolnosti za koju se boji da ga može spriječiti od potpunog obavljanja hadždža, kao npr. bolest ili nesigurnost puta –

izgovara ono čemu nas je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, podučio:

"Allahumme mehilli hajsu habesteni."

اللَّهُمَّ مَحِلِّي حَيْثُ حَبَسْتَنِي

"O Allahu, mjesto prestanka moga obreda je tamo gdje me Ti spriječiš!"

Ako tako učini, pa nakon toga bude spriječen ili se razboli, onda može prekinuti obrede hadždža ili umre, i za njega nema iskupljivanja klanjem žrtve i nije obavezan obaviti hadždž ponovo, izuzev ako je to njegov prvi hadždž; tada ga mora ponoviti.

Nema posebnog namaza prilikom ihrama, međutim, ako je vrijeme za namaz prije oblačenja ihrama, potrebno je klanjati i nakon toga obući ihrame i zanijetiti obred, prateći primjer Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, koji je obukao ihrame i donio nijet nakon klanjanja podne namaza.

NAMAZ U WADIL-AQIQ

Za onoga čiji je mikat Zul-Hulejfe mustehab je klanjati tamo – ne zbog nijeta obreda, već zbog samog mjesta koje je blagoslovljeno.

Buhari prenosi od Omera, r.a., da je rekao: "Čuo sam Resulullaha, sallallahu alejhi ve selllem, kako je rekao u Wadi-Aqiqu: "Došao mi je melek od moga Gospodara i rekao mi: 'Obavi molitvu u ovoj blagoslovljenoj dolini i reci: 'Umra sa hadždžom!'"

TELBIJA I PODIZANJE GLASA

1. Stojeći okrenut prema Kibli izgovorio je telbiju za umru ili hadždž:

"Allahume hazihi hadždže la rijae fiha vela soum'a."

اللَّهُمَّ هَذِهِ حَجَّةٌ لاَ رِيَاءَ فِيهَا وَلاَ سُمْعَةَ

"O Allahu, ovo je hadždž u kome nema pretvaranja niti želje za čuvenjem."

2. Tada se izgovara telbija kako je to činio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

"Lebbejke Allahumme lebbejk, lebejke la šerike leke lebejk, innel hamde ve niamete leke vel mulk la šerike lek."

لَبَّيْكَ اللَّهُمَّ لَبَّيْك، لَبَّيْكَ لا شَرِيكَ لكَ لَبَّيْك، إنَّ الْحَمْدَ
وَالنعمَةَ لَكَ لك وَالْمُلك، لا شَرِيكَ لَكَ

"Odazivam ti se, Allahu moj, odazivam, Ti nemaš saučesnika. Odazivam Ti se, Tebi pripada svaka hvala, blagodat i vlast i nemaš saučesnika."

Također je rekao:

"Lebbejke Illahel Hakk"

لَبَّيْكَ إِلَهَ الحَقِ

"Odazivam ti se, o Bože Istiniti."

3. Bolje se pridržavati telbije Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, čak iako je dopušteno nešto i dodati, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, potvrdio, onima koji su govorili:

"Lebbejke zel mearidž, lebbejke zel fevadil."

لَبَّيْكَ ذَا المَعَارِجْ، لَبَّيْكَ ذَا الفَوَاضِلْ

Ibn-Omer je uobičavao reći: **"Lebbejke ve seadejke vel hajru bijedejk ve regabau ilejke vel amel."**

لَبَّيْكَ وَسَعْدَيْكَ وَالخَيْرُ بِيَدَيْكَ وَالرَّغَبَاءُ إِلَيْكَ وَالعَمَلُ

"Odazivam se Tebi odazivam, svako dobro je u Tvojim rukama, i želje i djela su okrenuti Tebi."

Onome ko izgovara telbiju naređeno je da povisi glas, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Džibril mi je došao i naredio da naredim svojim ashabima i ostalim u mojoj blizini; da povise svoje glasove kad izgovaraju telbiju."

Pa je dodao:

"Najbolji hadždž je kod onoga koji povisi glas kod telbije i zakolje kurban."

4. Što se tiče žena i njihovog načina izgovaranja telbije, primijenjuje se isto pravilo kao i za muškarce. Kako je rečeno u prethodnim hadisima: one mogu povisiti svoj glas ukoliko ne postoji strah od fitne – smutnje. Sama Aiša, r.a., imala je običaj povisiti svoj glas tako da su je ljudi čuli.

5. Telbija se stalno ponavlja, jer je ona "od znakova hadždža", i zbog toga što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Ne postoji niko ko izgovara telbiju a da sve što je na njegovoj desnoj ili lijevoj strani, drveće i kamenje, takođe, ne čine telbiju, sve dok se zemlja prostire s njegove desne i s lijeve strane."

Glas treba povisiti posebno kad se penje na uzvišicu ili spušta u dolinu.

6. Takođe se uz telbiju može izgovarati i: **"La ilahe illallah."**

7. Kad se stigne u Harem Mekke i ugledaju kuće Mekke, ostavlja se telbija, radi koncentracije na slijedeće aktivnosti.

UZIMANJE GUSULA RADI ULASKA U MEKKU

Ko god je u mogućnosti da uzme gusul, prije ulaska u Mekku, učinit će to. U Meku treba ući po danu, slijedeći primjer Resullullaha, sallallahu alejhi ve sellem.

On je ulazio iz gornjeg dijela Mekke, koji se danas naziva Bab ul-Mi'alah, a u džamiju je ulazio kroz Bab beni Shaibah, vrata koja su najbliža Hadžerul-Esvedu.

Resulullah je dopuštao ulaz u Mekku bilo kojim putem rekavši:

"Cijela Meka je put."

Kada se ulazi u Mesžid ne treba zaboraviti ući desnom nogom izgovarajući:

"Allahumme salli ala Muhammedin ve sellem, Allahumme fteh li ebvabe rahmetike",

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَسَلِّم، اللَّهُمَّ افْتَحْ لِي أَبْوَابَ رَحْمَتِك

ili:

"Euzu billahil azim ve bivedžhihil kerim ve sultanihil kadim mines šejtanir-radžim.

أَعُوذُ بِاللَّهِ ٱلْعَظِيمِ، وَبِوَجْهِهِ ٱلْكَرِيمِ، وَسُلْطَانِهِ ٱلْقَدِيمِ، مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

Kada bi ugledao Ka'bu podigao bi svoje ruke radi dove, ako je to želio.

Nema dove koju je preporučio Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, da se uči na ovom mjestu, tako da se može proučiti bilo koja dova ili ona koju je preporučio Omer, r.a.:

"Allahimme entes-selam ve minkes-selam fe hajjina Rabbena bisselam."

اللَّهُمَّ أَنْتَ ٱلسَّلامُ، وَمِنْكَ ٱلسَّلامُ فَحَيِّنَا رَبَّنَا بِٱلسَّلامِ

TAWAF ZA DOLAZAK

Tada se ide pravo prema Crnom kamenu i okrenuvši se prema njemu učini tekbir. Može se prije toga reći "Bismillah", što je činio Ibn-Omer, r.a.

Zatim se rukom dotakne Crni kamen i poljubi, i učini sedžda na njemu, kao što je to

činio Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, a zatim i Omer i Ibn-Abbas, r.a.

Ako nismo u stanju poljubiti ga onda ga možemo dotaći rukama i poljubiti ruke.

Ako nismo u mogućnosti da ga dotaknemo možemo samo pokazati rukom prema njemu.

To je potrebno činiti prilikom svakog kruga. Nije preporučeno gurati se ili tiskati sa svijetom da bi se došlo do Crnog kamena, što je potvrđeno i riječima Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem:

"O, Omere, ti si jak čovjek, pa nemoj povrijediti slabe, a ako ga želiš dotaknuti dotakni ga kad bude pristupačan, a ako ne, onda se okreni prema njemu i izgovori tekbir."

Doticanje Crnog kamena podrazumijeva veliko dobro, prema riječima Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem:

"Allah će proživjeti Kamen na Sudnjem danu i imat će dva oka kroz koja će vidjeti, i jezik kojim će govoriti i posvjedočit će u korist svakoga ko ga je dotakao sa iskrenošću."

Također je rekao:

"Doticanje Crnog kamena i jemenskog ugla Kabe uklanja grijehe."

"Crni kamen je iz Dženneta i bio je bjelji no snijeg, ali grijesi idolopoklonika ga učiniše crnim."

Tada možemo početi činiti tawaf oko Kabe, koja je s naše lijeve strane, i kružiti dok ne prođemo Kamen sedam puta. Put od Kamena pa opet do njega čini jedan krug. Noseći ihram ispod svog desnog pazuha i iznad lijevog (zvana al-idtibaa') za vrijeme cijelog tawafa, hoda se brzo (raml – jako kretanje u kojem su ramena izbačena naprijed) u prva tri kruga, a onda nastavljamo kretanje normalno, do završetka tavafa.

Prilikom svakog kruga dotiče se rukom jemenski ugao, ali ne ljubi, a ako nismo u mogućnosti dotaći ga, onda ne činimo nikakav pokret rukom prema njemu.

Između dva ugla (jemenskog i onoga na kojem je Kamen) potrebno je izgovoriti:

"Rabbena atina fid-dunja haseneten ve fil Ahireti haseneten ve kina azaben nar."

﴿رَبَّنَآ ءَاتِنَا فِى ٱلدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِى ٱلْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ ٱلنَّارِ﴾

Dva šamska ugla se uopšte ne dotiču, slijedeći sunnet Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

Možemo se zadržati na mjestu između ugla (na kojem je Kamen) i Vrata, stavljajući svoja prsa, lice i podlaktice na Bejtullah.

Ne postoji poseban zikr za tawaf, tako da se može učiti Kur'an ili izgovarati bilo koji zikr po želji, prema Poslanikovim, sallallahu alejhi ve sellem, riječima:

"Tawaf oko Kuće je molitva, samo što je Allah dozvolio razgovor u njoj, tako da onome koji govori nije dopušteno govoriti ništa osim lijepih stvari."

Prema drugoj predaji:

"I neka ograniči svoj razgovor pri tawafu."

Zabranjeno je goloj osobi ili ženi sa menstruacijom činiti tawaf. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

"Nije dozvoljeno goloj osobi da čini tawaf."

Takođe, na oprosnom hadždžu, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao Aiši, r.a.:

"Čini sve što drugi čine na hadždžu, izuzev što ne možeš činiti tawaf oko Kabe (kao ni klanjati), dok ne postaneš čista."

Kad završimo sa sedam krugova pokrivamo desno rame i krećemo prema mjestu Mekamu Ibrahim, Ibrahimovih stopama, i izgovaramo: **"Vettehizuu min mekami Ibrahime musalla."**

﴿وَٱتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَٰهِـمَ مُصَلًّى﴾

"I uzmi mjesto Ibrahimovo kao mjesto molitve!"

Klanjamo dva rekata tako što ćemo Mekamu Ibrahim učiniti izmedu sebe i Kabe. Na ta dva rekata uče se sure Kafirun i Ihlas.

Nije dopušteno kretanje između osoba koje klanjaju, niti je dopušteno bilo kome da hoda ispred nas dok klanjamo, kako je to prema hadisu generalno zabranjeno, i nema izuzetaka za Mesdžidul-Haram, a kamoli za ostatak Mekke.

Tada, nakon namaza, odlazimo na mjesto Zem-zema i napijemo se, pospemo malo vode po glavi, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Zem-zem voda je za ono za što se pije."

"Ona je blagoslov, i ona je hrana, i lijek za bolesti."

"Najbolja voda na Zemlji je Zem-zem i u njoj je hrana i lijek za bolesti."

Tada se okrećemo prema Crnom kamenu, izgovorimo tekbir i dotaknemo ga – kao i prije.

SAJ IZMEĐU SAFFE I MERVE

Nakon toga idemo na saj između Saffe i Merve. Kad dođemo u podnožje Saffe izgovaramo Allahove riječi:

﴿إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَائِرِ اللهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوِ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَن يَطَّوَّفَ بِهِمَا وَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ﴾

"Saffa i Merva su Allahova časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi, ne čini nikakav prijestup ako krene oko njih. A onaj koji drage volje učini kakvo dobro djelo pa, Allah je doista blagodaran i sve zna."

I riječi: **"Nebde'u bima bede'Allahu bihi."**

نَبْدَأُ بِمَا بَدَأَ اللَّهُ بِهِ

"Počinjemo onim čime je Allah počeo."

Zatim počinje penjanje na Saffu, sve dok ne ugledamo Kabu.

Potom se okrećemo prema Kabi, te izgovaramo tekbir:

"Allahu ekber, Allahu ekber, Allahu ekber - la illahe illallah vahdehu la šerike lehu – lehul mulku ve lehul hamdu – juhji ve jumitu ve huve ala kulli šejin kadir – la illahe illallahu vahdehu la sherike leh – endžeze va'dehu ve nesare abdehu va hezemel ahzaabe vahdeh."

اللّٰهُ اكْبَرُ اللّٰهُ اكْبَرُ اللّٰهُ اكْبَر

لا إلٰـهَ إلاَّ اللّٰهُ وحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ المُلْكُ، وَ لَهُ

الحَمْدُ، يُحْيِي ويُمِيتُ، وَهُو عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

لا إلٰـهَ إلاَّ اللّٰهُ وحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، أنْجزَ وَعْدَهُ،

ونَصر عبْدهُ وهزمَ الأحْزاب وحده

"Nema drugog Boga osim Allaha, Jedinog, Koji nema saučesnika. Njemu pripada vlast i hvala. On je Svemoćan. Nema Boga osim Allaha, Jedinog. On ispunio Svoje obećanje i pomgao Svoga roba i Sam porazio saveznike."

Ovo se izgovori tri puta i nakon svakog izgovaranja učini se dova.

Zatim se upućujemo da obavimo saj između Saffe i Merve, prema Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, uputi:

"Obavljajte saj jer vam je Allah to naredio!"

Krećemo se dok ne dođemo do zelenog znaka, sa lijeve i desne strane, i tada trčećim korakom nastavljamo do slijedećeg znaka. Ovo mjesto, u doba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, je bilo suho korito rijeke, pokriveno sitnim kamenjem.

Zatim idemo dok ne dođemo do Merve i popnemo se na nju. Na njoj učinitimo sve isto kao i na Saffi (okrenuti se prema kibli, izgovoriti isto što i na Saffi i uputiti dovu). To predstavlja jedan krug.

Tada se okrenemo dok se ne popnemo na Saffu – hodajući na mjestima gdje se hoda, i trčeći na mjestima gdje se trči – i to je drugi krug.

Potom se vraćamo prema Mervi – i sve tako dok ne upotpunimo sedam krugova, završavajući na Mervi.

Dopšteno je ići između Saffe i Merve jašući, ali je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, više volio pješačiti.

Prema predaji je dozvoljeno činiti dovu dok obavljamo saj, izgovarajući:

"Rabbigfirverham inneke entel eazzul ekrem."

رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ، إِنَّكَ أَنْتَ الأَعَزُّ الأَكْرَم

"O Allahu, od Tebe tražim oprost i milost zaista si Ti najuzvišeniji i najplemenitiji."

Kad završimo sa sedmim krugom na Mervi, skraćujemo kosu, čime je završena umra. Sve što je bilo zabranjeno dok smo bili u ihramima, sada opet postaje dopušteno – i u tom stanju ostajemo do dana Tervije, 8. Zul-Hidždžeta.

Ko obuče ihrame bez namjere da obavi umru prije Hadždža, a ne povede sa sobom žrtvenu životinju, izvan Svetih mjesta, takođe napušta stanje ihrama, saglasno Poslanikovoj, sallallahu alejhi ve sellem, naredbi, izbjegavajući njegovu ljutnju.

Što se tiče onoga ko je poveo sa sobom žrtvenu životinju ostaje u ihramu i ne izlazi iz ihrama dok ne obavi bacanje kamenčića prvi dan Bajrama. Ovo se odnosi na Hadždž-kiran.

IHLAL (GLASNO IZGOVARANJE TELBIJE) ZA HADŽDŽ NA DAN TERVIJE

Na dan Tervije, a to je 8. Zul-hidždžeta, oblače se ihrami i izgovara telbija za Hadždž, isto kao što smo činioli prilikom oblačenja ihrama za umru na mikatu – okupavši se i namirisavši se, i oblačeći rida i izar (donji i gornji dio ihrama) i izgovaramo telbiju, što činimo bez prekida, sve do bacanja kamenčića na Džemretul-Akaba, 10. Zul-hidždžeta.

Oblačomo ihrame u mjestu gdje boravimo – stanovnici Mekke to čine u Mekki.

Odlazimo na Minu i tamo klanjamo podne namaz. Tu ostajemo da provedemo noć i klanjamo narednih pet dnevnih namaza – skraćujući ih na dva rekata, ali ne spajajući ih.

PRODUŽAVANJE PREMA AREFATU

Nakon izlaska sunca, na dan Arefata, 9. Zul hidždžeta, produžavamo prema Arefatu, izgovarajući telbiju i tekbir – pošto je oboje bilo prakticirano od strane ashaba Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, dok su s njim zajedno obavljali Hadždž, i on im to nije uopšte zamjerao.

Zatim se zadržavamo na mjestu Nemirah, mjesto blizu Arefata, ali ne čini dio njega, i tu ostajemo do podneva.

Kad sunce pređe zenit prelazimo na mjesto Urenah i tu ostajemo. To je mjesto u neposrednoj blizini Arefata, gdje imam održi prigodnu hutbu prisutnom narodu.

Nakon toga, u vrijeme podne namaza, klanjamo podne i ikindiju u džematu, skrativši ih i spajajući.

Prouči se jedan ezan i dva ikameta.

Ništa drugo se ne klanja između ova dva namaza.

Ako nismo u mogućnosti klanjati za imamom, klanjćemo na isti način sami, ili sa onima oko nas.

STAJANJE NA AREFATU

Potom odlazimo na Arefat i, ako je moguće, stanemo u podnožju stijene Džebelur-Rahme, Brda Milosti, a ako ne – cijeli Arefat je mjesto stajanja.

Stojimo okrenuti Kibli, podignuvši ruke i učeći dovu i izgovaramo telbiju.

Mnogo puta izgovoriti "La ilaha illallaah", to je najbolja dova na Arefatu prema riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Najbolja stvar koju smo ja i poslanici izgovorili u večer Arefata je:

'La ilahe illallah vahdehu la šerike lehu, lehul mulku ve lehul hamdu ve huve ala kulli šej'in kadir.'"

لا إِلـهَ إِلاَّ اللهُ وَحْدَهُ لا شَرِيكَ لَهُ، لَهُ المُلْكُ وَ لَهُ الحَمْدُ، وَهُوَ على كُلِّ شيءٍ قديرٌ

Dozvoljeno je ponekada dodati telbiji i slijedeće:

"Innemel hajru hajrul Aahiret."

إِنَّمَا الخَيْرُ خَيْرُ الآخِرَةِ

"Svo dobro je dobro budućeg svijeta."

Sunnet je za onoga ko je na Arefatu da ne posti taj dan.

Ostajemo tako, spominjući Allaha, subhanehu ve te'ala, izgovarajući telbiju, čineći dove za ono što želimo, nadajući se od Allaha, subhanehu ve te'ala, da će nas učiniti jednim od

onih koje On oslobađa od vatre i kojima se On ponosi pred melecima, kao što je pomenuto u hadisu:

"Nema dana u kojem Allah oslobađa više svoje robove od vatre nego na dan Arefata, i On se zaista pred melecima ponosi njima, govoreći: 'Šta traže ovi moji robovi?'"

U drugom hadisu stoji:

"Zaista se Allah, pred melecima, ponosi ljudima koji su došli na Arefat, i kaže: 'Pogledajte moje robove koji se Meni obraćaju razbarušene kose i prašnjavi!', i sve tako do zalaska sunca."

ODLAZAK SA AREFATA

Kada zađe sunce napuštamo Arefat i krećemo prema Muzdelifi, idući mirno i bez uzbuđenosti, tiskanja i guranja svijeta oko sebe, a kad naiđemo na slobodan prostor krenemo brže.

Kad stignemo na Muzdelifu potrebno je proučiti ezan i ikamet, klanjati tri rekata akšam namaza, zatim proučiti ikamet i klanjati jaciju, krateći je, i spojiti ova dva namaza.

Ako iz neke potrebe razdvojimo ova dva namaza, u tome nema grijeha.

Između ova dva namaza ili poslije jacije, ne klanja se ništa.

Zatim spavamo do sabaha.

Kod pojave prvog svitanja klanja se sabah u prvom dijelu njegovog vakta, sa ezanom i ikametom.

KLANJANJE SABAH NAMAZA NA MUZDELIFI

Sve hadžije moraju da klanjaju sabah namaz na Muzdelifi, mjestu između Arefata i Mekke, izuzev slabih i žena; njima je dopušteno da napuste Muzdelifu poslije pola noći, zbog straha od gužve.

Zatim dolazimo na mjesto Maš'ar al-Haraam, malo brdo na Muzdelifi i penjemo se na njega i okrenuti prema Kibli, izgovaramo riječi tewhida, tekbire, tahlil, potvrđujemo Allahovo jedinstvo i činimo dove, dok nebo ne postane potpuno svijetlo.

Cijela Muzdelifa je mjesto stajanja i dozvoljeno je stati bilo gdje.

Odlazimo na Minu prije izlaska sunca, u miru, dok izgovaramo telbiju.

Kad dođemo u dolinu Muhassir, ako je moguće požurćemo, i to je već dio Mine.

Krećemo se srednjim putem koji vodi do mjesta Džemretul-Akaba.

BACANJE KAMENČIĆA (AR-RAMJ)

Na Mini nakupimo kamenčiće koje namjeravamo baciti na Džemretul-Akaba. To je posljednji džemret i najbliži Mekki.

Okrećemo se prema stubu, džemretu, tako da nam je Mekka s lijeve, a Mina s desne strane.

Zatim bacamo sedam kamenčića, koji su neznatno veći od graška.

Kod bacanja svakog kamenčića izgovaramo tekbir.

Prestajemo izgovarati telbiju kada bacimo i posljednji kamenčić.

Kamenčiće bacamo poslije izlaska sunca, čak i slabi i žene, kojima je bilo dopušteno napustiti Muzdelifu, odmah poslije pola noći – jer je to jedna, a bacanje kamenčića sasvim druga stvar.

Možemo obaviti bacanje kamenčića poslije podne, čak do noći, ako imamo poteškoća u obavljanju bacanja prije podne, kako je utvrđeno u hadisu.

Kada su kamenčići bačeni na džemret sve postaje opet dopušteno, izuzev žene. Čak i ako

nismo zaklali kurban ili obrijali kosu možemo nositi svoju odjeću i koristiti parfem.

Svakako treba obaviti Tawaful-Ifaada (hadždžski tavaf) isti dan prije akšama, ako želimo nastaviti nenositi ihrame. U suprotnom, ako nismo obavili tawaf prije akšama, vraćamo se u stanje ihrama, kao što smo bili prije bacanja kamenčića, tako da skidamo svoju odjeću i oblačimo ihrame, prema izjavi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Zaista vam je ovog dana dopušteno, nakon bacanja kamenčića ono što vam je bilo zabranjeno, izuzev žena. A, ako noć dođe prije nego ste obavili tawaf, tada se vraćate u stanje ihrama, kao što ste bili prije bacanja kamenčića na Džemret - sve dok ne obavite tawaf." (Ebu-Davud)

ŽRTVA (KURBAN)

Nakon toga idemo na Minu, na mjesto žrtvovanja, gdje koljemo svoj kurban. To je sunnet.

Međutim, dopušteno je klanje na bilo kojem dijelu Mine ili Mekke, prema riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Zaklao sam ovdje, ali cijela Mina je mjesto klanja i cijeli planinski prolaz kojim se primičemo, tako da možeš zaklati na mjestu svoga zaustavljanja."

Sunnet je zaklati kurban vlastitom rukom, ako je moguće, ili prenijeti tu dužnost na drugog.

Prilikom klanja moramo okrenuti životinju prema Kibli, položivši je na njenu lijevu stranu i stavljajući svoju desnu nogu preko njene desne strane.

Ako je u pitanju kamila – ona se kolje na način "nahr" dok stoji uz svezanu joj lijevu nogu, stojeći na ostalim i licem okrenutim prema Kibli.

Prilikom klanja izgovaramo:

"Bismillahi vallaahu ekber Allahume inne haza minke ve leke. Allahumme tekabbel minni."

بِسْمِ اللهِ، وَاللهُ أَكْبَرُ، اللَّهُمَّ إِنَّ هَذَا مِنْكَ وَلَكَ، اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي

"U ime Allaha, Allah je najveći. O Allahu ovo je od Tebe i za Tebe. O Allahu primi ovo od mene."

Vrijeme klanja je u toku četiri dana Bajrama; "jevmun-nahr" (prvi dan bajrama), i on

se još naziva "jevmul-hadždžil ekber", (dan najvećeg hadždža), i tri dana "tešrika", prema riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Svi dani tešrika su za klanje kurbana."

Od svoga kurbana možemo jesti i ponijeti sa sobom jedan dio u svoju zemlju, kako je to činio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Dio dajemo da se nahrane siromašni i oni kojima je potrebno, kako je Allah, subhanehu ve te'ala, rekao:

﴿وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا صَوَافَّ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطْعِمُوا الْقَانِعَ وَالْمُعْتَرَّ﴾

"A kamile smo vam učinili jednim od Allahovih obreda hadždža, i vi od njh imate koristi; zato spominjite Allahovo ime kada budu u redove poredane; a kada padnu na zemlju, jedite ih, a nahranite i onoga koji ne prosi, a i onoga koji prosi!" (Sura Hadždž, 36)

Sedam ljudi mogu podijeliti jednu kamilu ili kravu.

Onaj kome materijalne prilike ne dozvoljavaju da zakolje kurban treba postiti tri

dana na hadždžu i sedam dana kad se vrati svojoj familiji.

Može postiti tri dana tešrika, prema hadisu koji prenose Aiša i Ibn-Omer, neka je Allah zadovoljan njima, koji su rekli:

"Nije dozvolio postiti dane tešrika, izuzev onima koji sebi ne mogu priuštiti žrtvenu životinju." (Buhari i Muslim)

Tada brijemo svoju kosu ili je kratimo, s tim da je bolje obrijati je, shodno riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Allahu moj smiluj se onima koji obriju glavu." Prisutni rekoše: "I onima koji skrate kosu, o Allahov Poslaniče." Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče: "Allahu moj smiluj se onima koji obriju glavu." Prisutni opet rekoše: "I onima koji skrate kosu, o Allahov Poslaniče." Kad je bilo četvrti put tek onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "I onima koji skrate kosu." (Buhari, Muslim i drugi)

Sunnet je, za berbera, početi sa desne strane glave, kako dolazi u hadisu kojeg prenosi Enes, r.a.

Brijanje kose je samo za muškarce a ne i za žene, one moraju samo skratiti kosu, kako je rekao Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem:

"Nema brijanja kose za žene, zaista je za njih samo kraćenje kose. Žena treba da skupi svoju kosu i podreže je samo za dužinu jagodice prsta."

Sunnet je da imam prouči hutbu prvog dana bajrama, na Mini, između džemreta, prije podne, radi podučavanja ljudi obredima hadždža.

TAWAFUL IFAADAH (HADŽDŽSKI TAWAF)

Istog dana idemo do Kabe i činimo tawaf oko nje sedam puta, kao i prilikom tawafa kod dolaska, izuzev što ne nosimo ihrame ispod svoga desnog ramena, niti u ovom tawafu činimo reml.

Sunnet je klanjati dva rekata iza Mekamu Ibrahima, kao što kaže Zuhri i kao sto je činio Ibn-Omer koji je i rekao: "Poslije svakih sedam krugova (tawafa) imaju dva rekata."

Nakon toga hodamo i trčimo između Saffe i Merwe kao prije, izuzev onih koji obavljaju hadždž kiran ili ifraad, za njih je je prvi saj dovoljan.

Nakon ovog tawafa sve ponovo postaje dozvoljeno što je postalo zabranjeno zbog ihrama – čak i žena.

Klanjamo podne u Mekki, a Ibn-Omer kaže: "Na Mini."

Idemo do Zem-zema da se napijemo.

BORAVAK NA MINI

Vraćamo se na Minu i tamo provodimo dane tešrika i njihove noći.

Bacamo sedam malih kamenčića na sva tri džemreta, u ove dane poslije podne, na način kako je to činjeno prvog dana.

Počinjemo sa prvim džemretom, koji je najbliži Mesdžidul-Hajf, i kada bacimo krećemo naprijed, malo udesno. Tu duže zastajemo i okrenuti prema Kibli učimo dovu sa podignutim rukama.

Nakon toga dolazimo do drugog džemreta i bacamo kamenčiće na njega na isti način. Zatim krećemo ulijevo i stojimo toliko dugo, okrenuti prema Kibli, dok ne učinimo dovu podignutih ruku.

Dolazimo do trećeg džemreta i to je Džemretul-Akaba, i bacamo kamenčiće na isti način, stojeći tako da nam je Kaba na lijevoj a Mina na desnoj strani, a potom ne ostajemo tu da činimo dovu.

Obredi hadždža i umre kroz Kur'an i sunnet

Drugog i trećeg dana tešrika (3. i 4. dan bajrama) ponavljamo isti postupak.

Ako odemo nakon bacanja kamenčića drugog dana tešrika (3. dana bajrama) i ne ostane nam vremena za treće bacanje kamenčića, to je dopušteno, kao što, Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَى﴾

"Svečano obavi veličanja Allaha u propisane dane, ali ako se neko požuri da ode nakon dva dana, nema pokude za njega, i ako iko ostane, nema pokude za njega ako, mu je cilj da učini pravo!"

Međutim, ostajanje i bacanje kamenčića tri dana tešrika je bolje, jer je to sunnet.

Sunnet je učiniti prethodne radnje hadždža po redosljedu: bacanje kamenčića, klanje, brijanje kose, tawaf ifada, saj za one koji obavljaju hadždž temettu; međutim, ako učinimo nešto prije datog reda ili odložimo nešto, to je

dopušteno, prema riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Ne smeta! Ne smeta!"

U vezi s bacanjem kamenčića slijedeće je dopušteno onima koji imaju valjan razlog:

Dozvolu da ne moraju provesti noć na Mini, prema hadisu Ibn-Omera:

"El-Abbas je tražio dozvolu od Resulullaha, sallallahu alejhi ve sellem, da provede noć Mine u Mekki, jer je bio odgovoran za snabdjevanje vodom Zem-zem, i on mu je dao dozvolu."

Spojiti dva dana bacanja kamenčića u jedan dan, prema hadisu Asima ibn Adijja, koji je rekao: "Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, je napravio izuzetak za vodiče kamila, da ne moraju boraviti na Mini i mogu baciti kamenčiće prvog dana bajrama, i da nakon toga spoje dva dana bacanja kamenčića, obavljajući to u jednom danu umjesto u dva dana."

Obaviti bacanje kamenčića noću, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Pastir može bacati kamenčiće noću, a čuvati svoje stado danju."

Dozvoljeno je posjetiti Kabu i učiniti tawaf za vrijeme svake od noći Mine, kao što je činio Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem.

Obredi hadždža i umre kroz Kur'an i sunnet

Hodočasnik u toku dana Mine mora voditi računa da klanja pet dnevnih namaza u džematu, i najbolje je klanjati u Mesdžidul-Hajf ako je u mogućnosti, prema riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Sedamdeset poslanika je klanjalo u Masdžidul-Hajf."

Nakon završenog bacanja kamenčića, drugog ili trećeg dana tešrika, kompletirani su obredi hadždža i tada se vraćamo u Mekku. Tamo ostajemo toliko dugo koliko je Allah odredio da ostanemo, i trebamo se pobrinuti da klanjamo u džematu, posebno u Mesdžidul-Haram, shodno riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem:

"Namaz u mojoj džamiji je vrijedniji od hiljadu namaza u drugim džamijama osim Mesdžidul-Harama, a jedan namaz u Mesdžidul-Haramu je vrijedniji od sto hiljada namaza u drugim džamijama."

Možemo obaviti više namaza i tawafa u bilo koje vrijeme želimo, danju ili noću, kao što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao o dva ugla Kabe, Crnom kamenu i Jemenskom uglu:

"Dodirujući ih, oslobađaš se grijeha, i onaj koji obavlja tawaf, ne podigne i ne spusti stopala

(dok hoda) a da mu Allah to ne zapiše kao dobro djelo, izbriše njegovo loše djelo, i upiše mu dodatni stepen, i ko god učini tawaf od sedam krugova, to je kao da je oslobodio roba."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je također rekao:

"O plemenu Abd-Menaaf! Ne zabranjuj nikome da obavlja tawaf u ovoj kući ili klanja namaz u bilo koje doba dana ili noći."

OPROSNI TAWAF

Kada završimo sve što treba učiniti i odlučimo da putujemo, tada treba obaviti oprosni tawaf, kao što Ibn-Abbas, r.a., prenosi:

"Svijet se razilazio u svim pravcima, onda je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Niko od vas ne treba otputovati dok ne izvrši oprosni tawaf."

Ženi koja ima menstruaciju je prvo bilo naređeno da čeka dok postane čista, da bi obavila oprosni tawaf, ali joj je nakon toga olakšano i dozvoljeno da otputuje bez čekanja, kao što stoji u hadisu Ibn-Abbasa: "Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je dao saglasnost ženi sa menstruacijom da može otputovati prije

oprosnog tawafa, ako je obavila hadždžski tavaf."

Sa sobom može ponijeti Zem-zem vode koliko hoće, zbog blagoslova u noj, kao što je Resulullah, sallallahu alejhi ve sellem, imao običaj nositi vodu u mijehu ili posudama, i njome je posipao bolesne i davao im da piju.

Prije nego je Mekka bila osvojena uobičavao je poslati poruku Suhejl ibn Amru:

"Pokloni nam Zem-zem vode koliko možeš." On bi mu slao puna dva mijeha.

Kad obavimo tawaf, napuštamo džamiju kao sav svijet, ne idući natraške, i izlazimo iskoračujući prvo svojom lijevom nogom i izgovarajući:

"Allahume salli ala Muhammadin va sellim. Allahumme inni es'eluke min fadlike."

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَسَلِّمْ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ فَضْلِكَ

"O Allahu, neka je blagoslov i mir na Muhameda. O Allahu molim Te za velikodušnost."

PROPISI ZA ŽENE VEZANI ZA HADŽDŽ

Šejh Muhammed bin Salih bin Usejmin

Prijevod: Mušinbegović Dženita

Ovo je nekoliko pitanja na koje je odgovorio uvaženi šejh Muhammed bin Salih bin Usejmin u djelu pod nazivom: "Šezdeset pitanja o hajzu (mjesečnom pranju) kod žene", koja su ranije objavljena u nekoliko knjižica. Objavljena su takođe u knjizi "Pokazatelj i vodič u danima hadždža", a sada su ova pitanja i odgovori predočeni u posebnom izdanju.

Molim Allaha, subhanehu ve te'ala, da se okoristimo ovom knjižicom, njenim štampanjem i objavljivanjem, kao i njenom podjelom među braćom i sestrama, muslimanima i muslimankama. Amin.

Pitanje br.1

Kako će žena koja ima mjesečno pranje klanjati dva rekata, nakon što zanijeti hadždž i obuče ihrame, i da li je ženi u tom stanju dozvoljeno da u sebi ponavlja kur'anske ajete?

Odgovor:

Kao prvo, treba da znamo da poslije oblačenja ihrama, odnosno nijeta za hadždž, nema određenog namaza i nije preneseno od Vjerovjesnika, sallallahu alejhi ve sellem, da je

on propisao svome ummetu tzv. namaz za ihram, odnosno namaz poslije oblačenja ihrama. To nije rekao, niti praktikovao, niti šutnjom odobrio. Što se tiče žene koja je dobila mjesečno pranje, prije nego li je zanijetila hadždž i obukla ihrame, dozvoljeno joj je da učini nijet hadždža iako je u takvom stanju, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, naredio Esmi bint Umejs, ženi Ebu-Bekra, r.a., koja je bila u nifasu, u Zul-Hulejfi, da se okupa i da zanijeti hadždž. Isto će postupiti i žena koja ima mjesečno pranje: ostaće u ihramima sve dok se ne okupa a zatim će učiniti tavaf i saj (trčanje izmedu Saffe i Merve).

Na drugi dio pitanja koji je vezan za učenje Kur'ana žene u hajzu, šejh je odgovorio:

"Žena koja ima mjesečno pranje učiće Kur'an samo onda kada je u nekoj nuždi ili potrebi, ali, ukoliko želi učiti Kur'an čineći time ibadet Allahu, subhanehu ve te'ala, a nema nikakvu potrebu, bolje joj je da ne uči."

Pitanje br.2

Otputovala je žena na hadždž, a mjesečno pranje je dobila pet dana prije polaska na put. Nakon što je stigla na mikat okupala se i

zanijetila hadždž (obukla ihrame), ali njena menstruacija nije prestala. Kada je stigla u Mekku nije se približavala Haremu, niti je činila neki od obreda hadždža niti umre. Proboravila je dva dana na Mini a potom joj se završio period menstruacije. Očistila se, okupala i obavila sve obrede hadždža i umre kao čista, a potom joj se vratilo krvarenje, dok je činila Tavaful-ifade. Zastidjevši se zbog toga ona je obavila sve obrede hadždža i tek nakon dolaska kući ona je obavijestila svog staratelja o tome. Kakav je propis za taj hadždž?

Odgovor:

Krvarenje koje se desilo u toku Tavaful-ifade – ukoliko je to krv manstruacije koju žena može razlikovati po njenoj pojavi i po bolu koju ona uzrokuje, onda njen tavaf nije ispravan i ona mora da sa vrati u Mekku i da obavi Tavaful-ifade. Stim što će na Mikatu zanijetiti prvo umru i obaviti umru sa tavafom i sajom i podrezivanjem kose, a zatim će obaviti Tavaful-ifade. Ukoliko krv koja se pojavi ne bude imala karaktaristike menstrualne krvi i bude prouzrokovana velikom gužvom, ili strahom, ili nečim sličnim, njen tavaf je ispravan kod one

uleme koja taharet (čistoću) ne uzima kao šart za valjanost tavafa. U prvom slučaju, ukoliko je takva osoba nastanjena daleko od Meke i njen povratak je teško ostvarljiv, onda je njen hadždž ispravan jer ona ne može učiniti ništa više nego što je uradila.

Pitanje br.3

Žena je stigla u Mekku, prethodno zanijetivši umru na mikatu. Nakon dolaska dobila je menstruaciju, a njen mahrem se odmah morao vratiti kući, a u Meki nema nikoga ko bi joj mogao biti mahrem. Šta će uraditi?

Odgovor:

Vratiće se s njim i ostaće u ihramima, zatim će se vratiti kada se očisti od hajza. Ovako će postupiti ukoliko dotična žena bude iz Saudijske Arabije, jer je njen ponovni dolazak u Mekku lahko ostvarljiv, obzirom da joj ne treba niti pasoš niti neka posebna dokumentacija. Mađutim, ako spomenuta žena bude iz neke druge zemlje i povratak u Mekku joj predstavlja poteškoće, ona će se pripremiti tako što će upotrijebiti higijenski uložak ili neko drugo

sredstvo i učiniti tavaf, zatim saj između Saffe i Merve, potkratiti kosu i završiti sa umrom jer je njen tavaf postao tavaf u nuždi, a znamo da nužda zakon mijenja.

Pitanje br.4

Šta je propis žene muslimanke koja je u toku hadždžskih obreda dobila menstruaciju. Da li je njen hadž ispravan?

Odgovor:

Na ovo pitanje ne može se dati odgovor jer nije poznato kada je tačno dobila menstruaciju, zbog toga što neki obredi hadždža ne zahtijevaju čistoću od hajza i nifasa, dok opet drugi obredi to zahtijevaju. Pa tako npr., tavaf nije moguće činiti ukoliko osoba nije čista, dok ostale obrede hadždža žena može činiti i sa hajzom.

Pitanje br.5

Bila sam na hadždžu prošle godine i obavila sam sve obrede hadždža osim Tavaful-ifade i Tavaful-vedaa, jer me je spriječio šerijatski opravdan razlog. Vratila sam se svojoj

kući u Medinu s tim da ću se vratiti narednih dana da obavim Tavaful-ifade i Tavaful-vedaa. Ne poznavajući propise hadždža, oslobodila sam se ihrama i radila sam sve ono što je zabranjeno da se radi dok je osoba u ihramima. Pitala sam o svom povratku u Mekku da bih učinila propuštene tavafe, pa mi je rečeno da nije ispravno da se vratim zbog tavafa i da mi je hadždž pokvaren. Rečeno mi je da moram ponoviti hadždž naredne godine, stim da ću zaklati kravu ili devu za iskup. Da li je to tačno i da li postoji neki drugi način da se iskupim za počinjeni prijestup? Da li mi je hadždž pokvaren i da li ga moram ponoviti? Ukažite mi na ono šta moram učiniti.

Odgovor:

Ovo je još jedan primjer nevolje koja se desi kada se izdaju fetve bez znanja.

Ti u ovom slučaju trebaš da se vratiš u Mekku i da učiniš samo Tavaful-ifada, a što se tiče Tavaful-vedaa, ne treba da ga činiš ponovo jer si bila u hajzu dok si napuštala Mekku, zbog toga što žena u hajzu ne mora činiti spomenuti tavaf, po hadisu koji prenosi Ibn-Abbas, r.a.:

"Ljudima je naređeno da im tavaf oko Kabe bude zadnje što će činiti, stim što je toga oslobođena žena koja ima menstruaciju."

U rivajetu Ebu-Davuda se kaže da obilazak oko Kabe bude zadnje od onog što će učiniti kada htjednu napustiti Mekku. Kada je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obaviješten da je Safijja, r.a., učinila tavaful-ifade rekao je: "Neka se udalji onda."

Ove riječi ukazuju na to da žena sa menstruacijom nije dužna da čini Tavaful-vedaa, dok Tavaful-ifada moraš učiniti. A kada si u neznanju činila one svari koje nisi smjela, jer si trebala ostati u ihramima, to ne nosi sa sobom nikakve posljedice zbog toga što neupućeni, koji radi nešto od zabranjenih stvari dok je u ihramima, nema odgovornosti. Shodno riječima Uzvišenog:

﴿رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِن نَّسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا﴾

"Gospodaru naš, ne kazni nas ako što zaboravimo ili što nehotice učinimo." (Al-Baqara, 286)

Kao i riječi Uzvišenog:

﴿لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُم بِهِ وَلَكِن مَّا تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ﴾

"Nije grijeh ako u tome pogriješite, grijeh je oko to namjerno učinite." (Al-Ahzab, 5)

Sva ona djela koja je Allah, subhanehu ve te'ala, zabranio da se čine dok je osoba muhrim tj. u ihramima, ukoliko ih uradi iz neznanja ili zaborava ili pak pod nasiljem, prijetnjom ili prisilom, nema grijeha u tome, ali kada bude oslobođen spomenutog, dužan je da ostavi ono u što se bio upustio.

Pitanje br.6

Ako kod žene počne nifas na dan tervije (osmi dan Zul-Hidždžeta), i ona upotpuni ruknove hadždža, osim tavafa i saja, stim što primjeti da joj je prestalo krvarenje nakon deset dana - da li će se okupati i izvršiti preostali rukn hadždža, a to je tavaf ?

Odgovor:

Ženi nije dozvoljeno da se okupa dok se potpuno ne uvjeri da je čista od nifasa. Iz pitanja se da je prvobitno primjetila da joj je nastupila čistoća ali ona nije bila uvjerena da joj je prestalo krvarenje. Tek kada se uvjeri potpuno da je čista, okupaće se i učiniti tavaf i saj. Pa ako učini saj i prije tavafa – ne smeta, zbog toga sto je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan na hadždžu, o onom ko učini saj prije tavafa odgovorio: *"Ne smeta."*

Pitanje br.7

Žena, iz mjesta Sejla, zanijetila je hadždž a bila je u hajzu. Stigavši u Mekku otišla je u Džidu zbog neke potrebe. Njeno pranje završilo se dok je bila u Džidi. Okupala se i počešljala svoju kosu. Nakon toga obavila je hadžske obrede. Ona pita; je li njen hadždž ispravan i je li dužna šta učiniti ako je počinila prijestup?

Odgovor:

Njen hadždž je ispravan i nije potreban nikakav iskup.

Pitanje br. 8

Krenula sam da obavim umru. Stigavši na mikat nisam zanijetila umru, pošto sam bila u hajzu. Boravila sam u Mekki, gdje sam se okupala nakon hajza. Zanijetila sam umru u Mekki. Da li je to ispravno i šta treba da uradim, te da li sam učinila prijestup?

Odgovor:

Ženi koja želi da obavi umru nije dozvoljeno da prođe pored mikata a da pri tome ne zanijeti umru, pa makar ona bila i nečista. Ona će zanijetiti umru kao takva, obući ihrame i to je ispravno.

Kao dokaz uzimamo slučaj Esme bint Umejs, žene Ebu-Bekra, r.a., koja se porodila prilikom dolaska Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, u Zul-Hulejfu, u vrijeme odlaska na Oprosni hadždž. Ona je poslala izaslanika do Alahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, da ga upita: šta da radi. Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, joj je rekao: "Okupaj se, stegni se uloškom i zanijeti hadždž!"

Krvarenje prilikom menstruacije je kao i krvarenje poslje poroda, pa stoga kažemo onoj

ženi koja prolazi pored mikata i želi da obavi umru, a ima mjesečno pranje, ove Poslanikove, sallallahu alejhi ve sellem, riječi:

"Okupaj se, stegni se uloškom i zanijeti hadždž ili umru!"

A riječ istisfar koja je spomenuta u hadisu znači da žena stegne i umota na svoj polni organ krpu ili higijenski uložak, a zatim da zanijeti hadždž ili umru. Nakon dolaska u Mekku, kao takva, neće činiti tavaf niti se približavati Kabi, sve dok se ne očisti i ne okupa. Stim u vezi rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, Aiši, r.a., kada je dobila menstruaciju u toku umre:

"Radi sve što rade hadždžije, ali nemoj činiti tavaf dok se ne okupaš!"

Ovo je Buharijina i Muslimova verzija, a u Buharijinom sahihu Aiša, r.a., spominje u hadisu; da je nakon što se okupala i očistila od hajza učinila tavaf oko Kabe i saj oko Safe i Merve. Navedeno dakle ukazuju na to; da ženi koja je zanijetila hadždž ili umru, a bila je u hajzu ili je dobila menstruaciju prije učinjenog tavafa, nije dozvoljeno da tavafi niti da čini saj dok se ne okupa i ne očisti. Ukoliko poslje učinjenog tavafa dobije menstruaciju, ona će nastaviti sa obredima tj. sa trčanjem izmedu Saffe i Merve, pa makar i bila u hajzu. Zatim će završiti svoju

umru potkraćivanjem kose, zbog toga što za saj izmedu Saffe i Merve nije šart (uslov) čistoća od hajza i nifasa.

Pitanje br.9

Krenuo sam na umru iz Jenbea sa porodicom. Kada smo stigli u Džidu moja žena je dobila mjesečno pranje. Umru sam učinio sam, bez žene pa vas pitam: "Koji je propis za moju ženu?"

Odgovor:

Što se tiče tvoje supruge, ona će sačekati dok joj prestane menstruacija, zatim će nadoknaditi svoju umru, jer je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nakon što je Safija, r.a., dobila menstruaciju rekao:

"Je li nas to ona zadržala?" Odgovorili su: "Ali ona je izvrsila Tavaful-ifade." Rekao je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem: "Pa neka krene!"

Riječi Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem: "Je li nas to ona zadrzala?", su dokaz da: ukoliko žena dobije menstruaciju prije učinjenog Tavafa-ifade sačeka dok se ne očisti, a zatim će

učiniti dotični tavaf. Tavaf koji se čini za umru je jednak Tavaful-ifadi i on predstavlja rukn umru, pa ukoliko se desi da žena dobije menstruaciju prije tavafa, za umru, sačekaće dok se ne očisti a zatim će učiniti tavaf.

Pitanje br.10

Da li se brežuljci Saffa i Merva smatraju haremom Kabe? Da li je dozvoljeno ženi koja je u hajzu da se približava tim mjestima? Da li je dužan onaj koji ulazi u harem poslije saja da klanja dva rekata tehijetul-masdžida?

Odgovor:

Poznato je da mjesto na kome se vrši saj ne ulazi u sastav harema. Zbog toga je i napravljena manja pregrada koja ih razdvaja, i bez sumnje to predstavlja veliku olakšicu hadždžijama. Da je učinjen sastavnim dijelom harema, ženi koja bi dobila menstruaciju poslije učinjenog tavafa a prije saja, bilo bi zabranjeno da čini saj, a moja fetva po tom pitanju je da ženi koja dobije menstruaciju poslje obavljenog tavafa a prije saja, dozvoljeno je da učini saj,

zbog toga što se mjesto činjenja saja ne smatra haremom.

Što se tiče tehijetul-mesdžida, kaže se da: ukoliko čovjek obavi saj poslije učinjenog tavafa, a zatim se vrati u harem, klanjeće dva rekata, pa ako i ne bi klanjao to ne smeta, ali bolje je da iskoristi tu priliku te da klanja dva rekata, zbog same vrijednosti namaza na tom mjestu.

Pitanje br. 11

Otišla sam na hadždž i dobila sam menstruaciju.mStidjela sam se da o tome obavijestim bilo koga. Zatim sam ušla u harem i klanjala, učinila sam tavaf i saj.

Šta sam zbog toga dužna učiniti, imajući u vidu da sam menstruaciju dobila nakon nifasa?

Odgovor:

Nije dozvoljeno ženi koja ima menstuaciju ili je u nifasu da klanja, svejedno bilo to u Mekki ili u svome mjestu ili u bilo kom drugom mjestu shodno riječima Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, o ženi:

"Žena koja ima menstruaciju ne klanja niti posti."

Islamska ulema je također složna da ženi koja ima menstruaciju nije dozvoljeno da posti niti da klanja. A ova žena koja je to uradila na njoj je da se pokaje Allahu, subhanehu ve te'ala, i da zatraži oprost od Njega za ono što je učinila, stim da njen tavaf u vrijeme hajza nije ispravan, dok je njen saj ispravan, jer najprioritetnije mišljenje islamske uleme je mogućnost činjenja saja prije tavafa, na hadždžu. Stoga je neophodno da ova žena ponovi svoj tavaf, jer je Tavaful-ifade jedan od ruknova hadždža i nije moguće potpuno oslobađanje od zabrana onoga koji je u ihramima tek nakon učinjenog tavafa. Napominjući da toj ženi nije dozvoljen odnos sa mužem, ukoliko je udata sve dok ne učini tavaf, niti joj je dozvoljeno da stupi u brak ukoliko nije udata, dok ne obavi tavaf, a Allah, subhanehu ve te'ala, najbolje zna.

Pitanje br.12

Ako žena dobije menstruaciju na dan Arefata šta će uraditi?

Odgovor:

Ukoliko žena dobije menstruaciju na dan Arafata ona će nastaviti sa obredima hadždža kao i ostale hadždžije stim da neće obavljati tavaf sve dok se ne očisti.

Pitanje br. 13

Ukoliko žena dobije menstruaciju nakon bacanja kamenčića na Džemretul-akabe, a prije Tavaful-ifade, a došla je u društvu muža, od kojeg se ne može razdvojiti – šta će učiniti, imajući u vidu da se više ne može vratiti u Mekku poslije putovanja?

Odgovor:

Ukoliko je nemoguć njen povratak ona će se pripremiti za tavaf, tako što će uporijebiti higijenski uložak ili bilo koje drugo sredstvo, te zatim obaviti tavaf u nuždi, ne čineći time nikakav prijestup, a zatim će upotpuniti ostale obrade hadždža.

Pitanje br.14

Ukoliko se očisti žena od nifasa prije četrdeset dana – da li joj je ispravan hadždž? A ukoliko se ne očisti, a želi obaviti hadždž, šta će uraditi?

Odgovor:

Ako se žena očisti prije četrdeset dana ona će se okupati, klanjati i raditi sve ono što radi kada je čista, pa će čak i tavafiti, zbog toga što nije određen najmanji broj dana nifasa. Ukoliko se ne očisti hadždž joj je ispravan, stim da neće tavafiti sve dok se ne okupa, jer je Allahov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio ženi koja ima menstruaciju da čini tavaf, a nifas je po tom pitanju kao i hajz.

KAKO ĆE HADŽDŽ BITI PRIMLJEN?

UPUTE, SAVJETI I NAPOMENE ONOME KO ŽELI OBAVITI HADŽDŽ ILI UMRU

Prijevod: prof. Emir Demir

Brate muslimanu, Allah, subhanehu ve te'ala, naredio je Svojim robovima, vjernicima, da se odazovu Njemu i Njegovom Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem. Uzvišeni kaže:

﴿يَاأَيُّهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ﴾

"O vjernici, odazovite se Allahu i Njegovu Poslaniku kada od vas zatraži da činite ono što će vam život osigurati; i neka znate da se Allah upliće između čovjeka i srca njegova, i da ćete se svi pred Njim sakupiti!" (Al-Anfal, 24)

Tvoja namjera brate, za obavljanje hadždža, je dokaz tvog odaziva Allahu, subhanehu ve te'ala. On kaže:

﴿وَلِلهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً وَمَن كَفَرَ فَإِنَّ اللهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ﴾

"Hodočastiti Hram dužan je, Allaha radi, svaki onaj koji je u mogućnosti; a onaj koji neće da vjeruje – pa, zaista, Allah nije ovisan ni o kome." (Ali-Imran, 97).

Također, to je dokaz tvog odaziva Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, koji kaže:

"O ljudi, Allah vam je propisao hadždž pa ga obavite!" (Prenosi Muslim)

Dragi brate, došao si možda iz daleka. Želiš i nadaš se Allahovoj, subhanehu ve te'ala, milosti i bojiš se Njegove kazne. Na tom putu si podnio mnogobrojne teškoće. Velike si troškove snio i kod kuće ostavio porodicu, drugove i prijatelje. Sve to iz pokornosti Allahu, subhanehu ve te'ala, želeći Ga iskreno obožavati, zahvaljujući Mu i spominjući Ga, i svakako, žurno želeći obaviti veliku obavezu, koja predstavlja jednu od osnovnih pet islamskih, strogih dužnosti (rukn).

Također, ti znaš vrijednosti hadždža, koje mogu izbrisati tvoje grijehe i spasiti te od vatre. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"Obavljena umra do druge obavljene umre su iskup za grijehe između njih, a za primljeni hadždž nema nagrade osim Dženneta." (Buhari i Muslim)

U drugom hadisu: "Ko obavi hadždž, ne imajući spolni odnos i izbjegavajući loša djela, njegovi grijesi su izbrisani kao na dan kada ga je majka tek rodila." (Buhari i Muslim)

OPIS PRIMLJENOG HADŽDŽA

Brate, neki islamski učenjaci spominju da je primljeni hadždž onaj u kome se ne griješi prema Allahu, subhanehu ve te'ala, u toku hadždža ili poslije. Znak primljenosti je povećanje dobra nakon hadždža i ne vraćanje hadžije griješenju. Hasan el-Basri kaže: "Primljen hadždž je da se vrati nakon njega ne želeći dunjaluk i čeznući za Ahiretom." Također je rečeno: "Primljeni hadždž je onaj u kome nema dvoličnjaštva, griješenja i raspravljanja." Uzvišeni, subhanehu ve te'ala, kaže:

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلا رَفَثَ وَلا فُسُوقَ وَلا جِدَالَ فِي الْحَجِّ﴾

"Hadž je u određenim mjesecima, a onaj ko je u njima započeo hadždž nema spolnog odnosa, griješenja i raspravljanja u njemu." (Al-Baqara, 197)

Svi ovi navodi su slični i u njima nema razilaženja. Primljeni hadždž je onaj u kome se pazi na ispravnost svih uslova, odredbi farzova,

pohvalnih vrijednosti itd.Također, potrebno je da bude iskren, u ime Allaha, subhanehu ve te'ala, i u skladu sa sunnetom Allahovog Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem.

DVA USLOVA ZA PRIMANJE DJELA

Allahov robe, svaki ibadet ne može biti primljen osim da ispuniš dva uslova, da bude iskreno i po sunnetu.

Iskrenost u obavljanju hadždžskih obreda je temeljni uslov za ispravnost i primanje hadždža. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

﴿فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ﴾

"Allaha obožavaj iskreno Mu ispovijedajući vjeru!" (Az-Zumar, 2)

I kaže:

﴿وَمَا أُمِرُوا إِلا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ﴾

"Nije im naređeno osim da obožavaju Allaha, iskreno Mu ispovijedajući vjeru." (El-Bejjine, 5)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Uzvišeni Allah kaže: "Meni najmanje treba pridruživanje u odnosu na sve ortake. Ko uradi kakvo djelo u kojem Mi pripiše druga Ja ga ostavljam, njega i njegovo mnogoboštvo." (Prenosi Muslim)

Prenosi se da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, na Oprosnom hadždžu rekao:

"Bože moj, ovo je hadždž bez pretvaranja i dvoličnjaštva." (Prenosi Ibn-Madže)

Oni koji ne žele hadždž, osim zbog pretvaranja i uzdizanja među ljudima, ili ne žele ništa drugo osim naziv "Hadžija" ili hadždž pretvore isključivo u komercijalu, njihova djela nisu primljena, a njihova nastojanja su propala. Molimo Allaha za oprost.

Slijeđenje je drugi uslov za ispravnost i primanje djela. To znači da obredi hadždža budu u skladu s onim što je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, predočio. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"Uzmite od mene svoje obrede!" (Prenosi Muslim)

Hadždž neće biti primljen osim ako bude suglasan sa uputom i sunnetom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. Hadžija se treba

ponašati onako kako se Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, ponašao: obući će ihram gdje je on oblačio, upućivaće dove gdje ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upućivao, bacat će kamenčiće odakle ih je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bacao, skratit će i upotpuniti namaz prema sunnetu. Ovo se odnosi na sve obrede hadždža. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, nas je obavijestio da se svako djelo, u kome se ne čuvaju upute Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, odbacuje. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"Ko uradi djelo suprotno našim postupcima ono se odbacuje."

I kaže: "Ko izmisli u našoj vjeri ono što nije od nje ono se odbacuje." (Buhari i Muslim)

ČUVAJ SE POJEDINIH BROŠURA!

Pojedine brošure koje pojašnjavaju propise hadždža su u suprotnosti sa praksom Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem. U njima postoje nekakve posebne dove za svako djelo hadždža, bez dokaza iz Kur`ana i sunneta. Svaki musliman treba naučiti propise koji su mu potrebni za hadždž i pomoći će se knjigama koje u sebi

sadrže vjerodostojne dokaze iz Kur`ana i sunneta, kao što je knjiga *"Ovako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, obavio hadždž"*, šejha Abdul Aziza ibn Baza, te knjige El-Usejmina, Ibn-Džibrina, Albanija itd.

OPORUKE I SAVJETI ONOME KOJI OBAVLJA HADŽDŽ ILI UMRU

1. Čuvaj se širka (djela mnogoboštva) kao što je traženje spasa od drugih mimo Allaha, upu'ivanja im dove, prinošenja žrtve, zavjetovanja mimo Allahu, te traženja pomoći od mrtvih. Sva ova djela kvare hadždž i ujedno izvode čovjeka iz islama. Uzvišeni kaže:

﴿لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ﴾

"Pa kada bi Mi druga pripisao, tvoja bi djela propala." (Az-Zumar, 65)

Uzvišeni još kaže:

﴿وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُم مَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ﴾

"Pa kada bi Mi oni druga pripisali propala bi im djela koja su činili." (El-En`am, 88)

2. Pokaj se Allahu, subhanehu ve te'ala, od svakog grijeha, jer pokajnik od grijeha je kao onaj koji grijeha nema. Allaha, subhanehu ve te'ala, imaj na umu, da bi ostavio grijehe prilikom povratka s hadždža.

Suština pokajanja:

-Odustajanje od grijeha.

-Kajanje za sve negativno iz prošlosti.

-Čvrsta namjera da se nikada više nećeš vratiti griješenju.

3. Vrati tuđe pravo. Zatraži halala od onoga kome si nepravdu počinio, prije nego što ti dođe smrt, jer je to uslov ispravnosti pokajanja. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"Ako je ko od vas svome bratu muslimanu učinio nepravdu, vrijeđajući mu čast ili dirajući u imetak, neka zatraži danas od njega halala, prije nego što dođe dan kada neće biti ni dinara ni dirhema!"

4. Traži od Allaha, subhanehu ve te'ala, da ti da dobro u djelu hadždža, tako što ćeš klanjati istiharu. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"Allahume inni estehiruke bi ilmike ve estakdiruke bi kudretike ve es'eluke min fadlikel-azimi fe inneke takdiru ve la akdiru ve ta'lemu ve la e'lem. Ve ente allamul gujub. Allahume in kunte ta'lemu enne hazel-emre (spomenut će vrstu djela) hajrun li fi dini ve me'aši ve akibeti emri fakdurhu li ve jessirhu li barik li fihi. Ve in kunte ta'lemu enne hazel-emre (spomenut će vrstu djela) šerrun li fi dini ve me'aši ve akibeti emri fasrifhu anni vasrifni anhu vakdur lijel-hajre hajsu kane summe reddini bih."

"Kada neko od vas želi nešto uraditi neka klanja dva rekata koja nisu farz, a zatim neka kaže: 'Bože moj, ja tražim dobro s Tvojim znanjem i tražim snagu od Tebe s Tvojom moći i iskreno Te molim iz Tvoje velike dobrote. Jer Ti određuješ, a ja ne određujem i Ti znaš, a ja ne znam. Ti Si poznavalac skrivenog. Bože moj, ako je ovo djelo (spomenut će vrstu djela) dobro za mene u mojoj vjeri, življenju i posljedicama (ili je rekao: u skoroj i daljoj budućnosti), pa Ti mi ga odredi, olakšaj i blagoslovi. Ako je ovo djelo loše po mene u mojoj vjeri, življenju i posljedicama (ili je rekao: u bližoj i skoroj budućnosti) otkloni Ga od mene i otkloni me od

njega, i odredi mi dobro gdje god ono bilo, zatim me učini zadovoljnim njime!'" (Prenosi Buharija)

Ova istihara se ne odnosi izričito na hadždž, u kojem je bez sumnje hajr, nego se odnosi na vrijeme polaska na put, odabir saputnika, prijevoznog sredstva itd.

5. Napiši oporuku (testament) prije polaska na put, jer smrt dolazi iznenada, a životi su u rukama Stvoritelja. Uzvišeni kaže:

﴿وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ﴾

"I ne zna duša šta će sutra zaraditi i ne zna duša u kojoj će zemlji umrijeti." (Lukman, 34)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Nema pravo čovjek, koji želi nešto oporučiti, da provede noć ili dvije, a da nema napisanu oporuku kod sebe." (Buhari i Muslim)

Napiši što oporučuješ! Kod tebe imaju i drugi prava, u vidu dugova itd.

Naredi svojoj porodici bogobojaznost, te pridržavanje Kur`ana i sunneta, uz izbjegavanje

svake vrste novotarija, djela suprotnih Allahovoj vjeri!

6. Za hadždž odaberi halal imetak, jer je Allah, subhanehu ve te'ala, lijep i ne prima ništa osim lijepog. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"O ljudi, Allah je lijep (dobar) i ne prima osim lijepo (dobro)."

On, subhanehu ve te'ala, je naredio vjernicima ono što je naredio i vjerovjesnicima, pa kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ﴾

"O poslanici, jedite od lijepih stvari i dobro činite, Ja ono što radite znam!" (Al-Mu`minun, 51)

Još kaže:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ﴾

"O vjernici, jedite od lijepih stvari kojim smo vas opskrbili!" (El-Bekare, 172)

Zatim je spomenuo čovjeka na dugom putovanju, svog raščupanog i uprašenog, koji pruža ruke ka nebu i govori:

"O Gospodaru, o Gospodaru", a hrani se haramom, pije haram, oblači haram, odhranjen je u haramu. Pa kako da se Allah odazove takvome? (Muslim)

Brate, kada obaviš hadždž sa haram imetkom, znaj da nisi hadždž obavio ti, nego tvoja jahalica! Allah ne prima osim ono što je ispravno, a svaki pohod Allahovoj kući nije primljen.

Ispravni prethodnici su znali reći: "Mnogo je prevoznih sredstava, a malo hadžija."

7. Odaberi poštene i bogobojazne saputnike, koji vole dobro a mrze zlo, koji će te podsjetiti kada zaboraviš, a kada te podsjete pomoći će ti! Još bi bilo bolje da nađeš kakvog učenog čovjeka i njega se pridržavaš. On će te pomoći u obavljanju hadždža i lijepom ophođenju u putu, a spriječit će te svojim znanjem i djelom iz nevolja, prepirki i neugodnosti na koje naiđeš u putu.

Brate, ne zaboravi sljedeće: pohvalno je krenuti na put četvrtkom ujutro, prema hadisu od Ka`ba ibn Malika, r.a., koji kaže: "Poslanik,

sallallahu alejhi ve sellem, je rijetko kretao na put osim četvrtkom." (Buhari i Muslim)

Pohvalno je da se hadžija prije putovanja oprosti sa porodicom i rodbinom, te da im oporuči bogobojaznost i dobra djela.

Nauči neku od putnih dova. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kada bi se popeo na svoju jahalicu želeći putovati, donio bi tekbir tri puta i rekao:

"Subhanellezi sehhare lena haza ve ma kunna lehu mukrinin ve inna ila rabbina lemunkalibu. Allahumme inna nes'eluke fi seferina hazel-birre vet-takwa ve minel-'ameli ma terda. Allahume hevvin 'alejna seferena haza va-tvi 'anna bu'deh. Allahume entes-sahibu fis-seferi vel-halifetu fil-ehli. Allahumme inni e'uzu bike min u'sa is-seferi ve keabetil menzar ve suil-munkalebi fil-mali vel-ehl."

"Slava Onome koji nam je ovo potčinio, mi to nebismo sami mogli i mi ćemo se našem Gospodaru vratiti. Bože naš, mi Te molimo na putovanju ovome za dobročinstvo i bogobojaznost. Molimo Te za djela kojima si zadovoljan. Bože naš, olakšaj nam ovo putovanje naše i skrati nam njegovu duljinu. Bože, Ti Si pratilac na putovanju i naslijednik u ostavljenoj porodici. Bože utječem Ti se od putnih

poteškoća, ružnih prizora i ružnog povratka imetku i porodici." (Muslim)

Pohvalno je donositi tekbir prilikom uspinjanja, a tesbih (subhanallah) prilikom spuštanja, sa brda i dolina.

Svaka skupina treba odabrati vodiča na putu, da ne bi došlo do razilaženja i anarhije. Odabranom se treba pokoriti, a svi trebaju surađivati u dobročinstvu, bogobojaznosti i međusobnoj pomoći.

Skupina putnika treba iskoristiti vrijeme za zikr, dove i učenje Kur`ana, naređivanje dobra, odvraćanja od zla, obuku neukih, upućivanje zalutalih – i to tokom cijelog hadždža.

Pridržavaj se bogobojaznosti i lijepog ponašanja. Na to nas upućuje Allahov govor:

﴿الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَعْلُومَاتٌ فَمَنْ فَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلا رَفَثَ وَلا فُسُوقَ وَلا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمْهُ اللهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَى وَاتَّقُونِ يَاأُولِي الأَلْبَابِ﴾

"Hadždž je u određenim mjesecima, pa ko je u njima započeo hadždž nema spolnog odnosa, ni griješenja ni raspravljanja. A nećete uraditi neko dobro, a da to Allah ne zna i opskrbite se, a

najbolja opskrba je bogobojaznost. Budite prema Meni bogobojazni, o vi koji pameti imate!" (Al-Baqara, 197)

Ovo podrazumijeva da hadžija bude dobrostiv, prijatan, blag i strpljiv. Neće naivno postupati, niti se srditi, nego će pomoći saputnicima i drugim hadžijama. Izbjegavat će razmirice, raspravljanje i loše ponašanje. Neće se gurati sa ženama i sa slabim: na putevima, izvorima vode, tavafu, sa`ju i prilikom bacanja kamenčića.

Hadžija treba očistiti svoj jezik od psovke, ogovaranja, proklinjanja itd.

Nastojat će biti blag prema slabašnima, djeci i ženama. Prema svakom ko od njega pomoć zatraži, ne koreći nikoga, a naročito one koji mu zatraže nešto, nego će im dati koliko može, nastojeći raditi dobro, i ispravno obavljati hadždžske obrede.

9. Čuvaj namaz u njegovim vaktovima, jer je namaz, u suštini, na većem stepenu od hadždža. Allah je olakšao namaz hadžiji dozvoljavajući mu skraćivanje i spajanje. Čudno je da neki ljudi nastoje obavljati nafile hadždža nakon prvog obavljenog hadždža, a u isto vrijeme ne čuvaju sve propisane namaze, a neki

upadaju u druge grijehe. Ovakvi postupci su veliki gubitak i neznanje. Kada bi u svojim kućama sjedili i obavljali namaz na vrijeme, bilo bi bolje od hadždža u kome se ne mari za namaz.

10. Budi revnosan u spominjanju Allaha i upućivanju dove Njemu. Spomen Allah je jedan od velikih ciljeva hadždža.

Uzvišeni kaže:

﴿فَإِذَا أَفَضْتُم مِنْ عَرَفَاتٍ فَاذْكُرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمَشْعَرِ الْحَرَامِ وَاذْكُرُوهُ كَمَا
هَدَاكُمْ وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الضَّالِّينَ
(١٩٨)ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا
اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ(١٩٩)فَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ
كَذِكْرِكُمْ ءَابَاءَكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا﴾

"Pa kada se raziđete s Arefata, spominjite Allaha kod Mešaril-Harema, (na muzdelifi) spominjite Ga kao što vas je uputio iako ste prije bili od zalutalih. Zatim se raziđite odakle se narod razilazi i tražite oprosta od Allaha! Allah

je Oprostiv i Milostiv. A kada obavite vaše obrede spominjite Allaha kao što spominjete vaše očeve ili još više!" (Al-Baqara, 198-200)

Zatim Uzvišeni kaže:

﴿وَاذْكُرُوا اللَّهَ فِي أَيَّامٍ مَعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلا إِثْمَ عَلَيْهِ
وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَى﴾

"I spominjite Allaha u određenim danima, pa ko požuri u dva dana nema smetnje i ko ostane nema smetnje za bogobojaznog!" (Al-Beqara, 203)

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Tavaf je učinjen da bude oko Kabe i od Safe do Merve, a bacanje kamenčića radi obavljanja Allahovog spomena." (Ebu Davud i Tirmizi)

Poznato je da hadžija, na dan Arefata, nakon što klanja podne i ikindiju skraćeno i spojeno, nema drugog zanimanja do Allahovog spomena, dove i skrušenosti.

Treba Ga moliti za oprost i spas od vatre i u tome ustrajati sve do zalaska sunca. I ne samo

to, nego će spominjati Allaha tokom putovanja s Arefata na Muzdelifu. Trudi se dragi brate i pokušaj učiti sve dove iz prakse Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, ili dove koje u sebi ne sadrže griješenje, kidanje rodbinskih veza ili tuđa prava! Pokušaj osjetiti veličinu ovih dana, naročito dan Arefata, kad se Božija milost spušta na Božije robove i kada se mnogi ljudi spašavaju iz vatre! Tog dana Allah svoje meleke šalje pred hadžije, kao što Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Nema dana u kome Allah ne izvuče iz vatre više robova od dana Arefata." (Muslim)

Kratke napomene

1. Znaj da je osam uslova za riječi "La ilahe illallah"! Znanje koje negira neznanje, čvrsto uvjerenje koje negira sumnju, iskrenost koja negira širk, istina koja negira laž, ljubav koja negira mržnju, pokornost koja negira neposluh, uslišanost koja negira neuslišanost i nevjerstvo kojim se obožava nešto drugo mimo Allaha.

2. Povećaj učenje telbije jer je ona simbol hadždža. Ona se izgovara od oblačenja ihrama

sve do bacanja kamenčića do prvog dana Kurban Bajrama.

3. Pohvalno je telbiju učiti naglas, ali samo za muškarce.

4. Kad se prouči ikamet za namaz, a ti si u Saju ili tavafu, prekini ih da ti ne bi prošao namaz u džematu, a zatim ih dovrši poslije namaza.

5. Pij Zem-zem vodu što više. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Ona (voda Zem-zem) je blagoslovljena. Ona je hrana." (Muslim)

Et-Tjalisi dodaje: "I lijek za bolest."

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže: "Voda zem-zema je za ono za što se pije (prema nijjetu)." (Ahmed)

6. Što više obavljaj tavaf. Uzvišeni kaže:

﴿وَلْيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ﴾

"I neka obilaze (tavafe) oko Ka`be!" (Al-Hadždž, 29)

Neki su rekli: "Koga prođu tri stvari izgubio je veliki hajr: kome prođe dan i noć, a ne obavi tavaf oko Ka`be; ko obrije glavu ne radi obreda i ko se ne napije Zem-zema.

7. Što više radi djela dobročinstva – udjeljuj sadaku u tim danima, naročito davanjem hrane i napajanjm vodom, jer je nagrada za to dvostruka.

8. Nije dozvoljeno ženi da putuje na hadždž sama, jer je to Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, zabranio.

9. Čuvaj se upućivanja ka brdima i dolinama u okolini Mekke, radi nekakvih posjeta i traženja blagoslova tamo, kao što je pećina Hira. Čuvaj se obilazaka mesdžida i mezara u Medini i njenoj okolini, osim Poslanikovog, sallallahu alejhi ve sellem, mesdžida i mesdžida Kuba.

10. Ne zaboravi sa sobom u povratku ponijeti poklone kojima ćeš obradovati porodicu, djecu i prijatelje. Čuvaj se da ti pokloni ne budu u suprotnosti s Allahovim zadovoljstvom, kao duhan, muzički instrumenti, kasete s muzikom, slike i zlato za muškarce.

11. Sačuvaj se da te tvoja porodica ne dočeka sa hadždža suprotno Allahovom zadovoljstvu kao muzikom, pjesmom ili plesom. Trebaš im naređivati dobro i zabranjivati zlo, makar se ljutili na tebe i prema tebi bili rezervisani.

12. Nakon što se vratiš u svoju domovinu pozivaj u iskreni i čisti tevhid i odbacivanje širka, novotarija, gatki vezivanja za kaburove i mrtve. Budi strpljiv u onome što podnosiš na putu poziva u Allahovu vjeru i Njegovom iskrenom obožavanju.

I na kraju molimo Allaha da primi od nas, i od vas, da učini tvoj hadždž primljenim, tvoja nastojanja pohvalnim, tvoje grijehe oproštenim, naša posljednja dova je neka je hvala Allahu, Gospodaru svjetova.

HADŽDŽ JE AREFAT

Vrijednost dana Arefata i odnos ispravnih prethodnika prema tom danu

Prijevod: prof. Emir Demir

Zahvala pripada Allahu, subhanehu ve te'ala. Neka je salavat i selam na posljednjeg Poslanika, Muhammeda, sallallahu alejhi ve sellem.

Dan Arefata je jedan od dana koji ima naročitu vrijednost. U njemu se primaju dove i brišu grijesi. Na taj dan Allah, subhanehu ve te'ala, se pred melekima ponosi hadžijama koji borave na Arefatu. To je veliki dan kod Allaha, subhanehu ve te'ala, veći od ostalih. To je dan upotpunjavanja vjere i usavršavanja blagodati, dan oprosta grijeha i spasa iz vatre. Dan kao ovaj, dragi hadžijo možeš prepoznati po njegovim vrijednostima, po čemu ga je Allah, subhanehu ve te'ala, odlikovao nad drugim danima. Da li znaš kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, u njemu postupao? U ovom velikom danu Molimo Allaha, subhanehu ve te'ala, da nas spasi od vatre.

Vrijednost dana Arefata

1.Dan upotpunjavanja vjere i usavršavanja blagodati.

U hadiskim zbirkama Buharije i Muslima, od Omera ibn Hattaba, r.a., se prenosi da je jedan židov rekao: "O vođo pravovjernih, da je ovaj ajet u vašoj knjizi, koji čitate, objavljen nama židovima, mi bismo taj dan praznikom napravili." Omer, r.a., reče: "Koji ajet?" On kaže: "Ovaj ajet:

﴿الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمُ الإِسْلاَمَ دِينًا﴾

"Danas sam vam vašu vjeru upotpunio i nad vama blagodat Svoju usavršio i zadovoljan Sam da vam je islam vjera." (Al-Maida, 3)

Omer, r.a., tada reče: "Znamo taj dan i mjesto kada je ovaj ajet objavljen Poslaniku, sallallahu alejhi ve sellem, dok je boravio na Arefatu, a bio je petak."

2.Praznik za one koji borave na Arefatu

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, kaže:

"Dan Arefata, dan klanja (prvi dan kurbanskog Bajrama) i ostali dani Bajrama su vaši praznici. O muslimani, to su dani jela i pića. (Prenosi se u sunenima)

Prenosi se od Omera ibn Hattaba da je rekao: "Ajet ("Danas Sam vam usavršio...") objavljen je u petak, na dan Arefata, a oba dana su, hvala Allahu, nama praznik."

3.Dan kojim se Allah, subhanehu ve te'ala, kune

Veliki Allah, subhanehu ve te'ala, se ne kune osim onim što je veliko. Arefat je dan svjedočenja. Allah, subhanehu ve te'ala, kaže:

﴿وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ﴾

"Tako mi Onoga koji svjedoči i onim o čemu se svjedoči." (Al-Burudž, 3)

Od Ebu-Hurejre, r.a., se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Obećani dan u ajetu je Sudnji dan, a posvjedočeni dan u ajetu je Arefat, a onaj koji svjedoči je dan petak." (Prenosi ga Tirmizi)

Taj dan je El-Vitr (neparni), kojim se Allah, subhanehu ve te'ala zaklinje:

﴿وَالشَّفْعِ وَالْوَتْرِ﴾

"Tako mi zore, i deset noći, i parnih i neparnih."(El-Fedžr,1-3)

Ibn-Abbas kaže: "Eš-Šefa (parni dan) je kurbanski bajram, a El-Vitr (neparni dan) je dan Arefata. Ovo je mišljene Ikrime i Dahhaka.

4.Post na ovaj dan je iskup grijeha za dvije godine

Od Ebu-Katade, r.a., se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, upitan o postu na dan Arefata, pa je rekao:

"On briše grijehe iz prethodne i iduće godine." (Bilježi Muslim)

Post je pohvalan za onoga koji nije na hadždžu. Hadžiji nije preporučeno da posti dan Arefata, jer Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, taj dan nije postio dok je bio na hadždžu. Prenosi se da je zabranio post dana Arefata na Arefatu.

5.Dan u kojem je Allah dž.š. uzeo prisegu od Ademova potomstva.

Od Ibn-Abbasa, r.a., se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao: "Allah, subhanehu ve te'ala, je uzeo prisegu od

potomstva Ademova na Arefatu, a iz njegove kičme je uzeo svo potomstvo koje je razasuo. Ispred Sebe ih je kao sjemenke rasijao, a zatim ih upitao:

﴿أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَى شَهِدْنَا أَنْ تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ(١٧٢)أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرَكَ ءَابَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِنْ بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ﴾

"Zar Ja nisam vaš Gospodar?" Rekoše: 'Dakako, mi posvjedočismo da ne bi na Sudnjem danu rekli: 'Mi ovo nismo znali, ili budete govorili: 'Naši su očevi mnogobošci bili otprije, a mi poslije njih potomstvo njihovo. Zar ćeš nas uništiti zbog onoga što rade nevaljalci?'"

(Al-E'araf, 172-173)

Hadis prenosi Imam Ahmed.

6. Dan oprosta grijeha i spasa od vatre

Muslim u "Sahihu" bilježi hadis od Aiše, r.a., koja prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Nema dana u kome Allah dž.š. više ne spasi roba od Svoje vatre od dana Arefata. On se

približi, a zatim hvali melekima one koji su na Arefatu, govoreći: 'Šta žele ovi?'"

Od Ibn-Omera se prenosi da je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, rekao:

"Allah, subhanehu ve te'ala, pred istek Arefata hvali melekima one koji borave na Arefatu, pa kaže: 'Pogledajte u moje robove, došli mi čupavi i prašnjavi!'" (Ahmed)

Hadžija treba da pazi na stvari koje su povod za spas od vatre i oprost čuvanje tijela od zabranjenih stvari.

Od Ibn-Abbasa, r.a., se prenosi da je Fadl ibn Abbas bio stalno u pratnji Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, na Arefatu. Ovaj dječak je zagledao žene i promatrao ih a Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je njegovo lice zakretao, a on bi ih ponovo promatrao. Tada mu Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, reče:

"Nećače, ovo je dan, ko u njemu ovlada svojim sluhom, vidom i jezikom oprošteno mu je." (Ahmed)

Potrebno je što više donositi tehlil, tespih, tekbir.

Od Ibn-Omera r.a. se prenosi da je rekao: "Bili smo sa Poslanikom, sallallahu alejhi ve sellem, do dana Arefata. Neki su donosili tekbir, a neki tehlil (La ilahe illallah)."(Muslim)

Upućivanje dove za oprost i spas.

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, je rekao:

"Najbolja dova je dova dana Arefata, a najbolje što sam ja rekao i što su rekli poslanici prije mene su riječi: "La ilahe illallahu vahdehu la šerike lehu. Lehul mulku ve lehul hamdu ve huve ala kulli šej`in kadir." (Tirmizi)

Musliman će se na taj dan posvetiti zikru, dovi i traženju oprosta. Treba doviti za sebe, svoje roditelje, porodicu, muslimane. Ne treba u svojoj dovi tražiti zabranjeno, niti ispunjenje dove smatrati presporim. U dovi će se ustrajati, a blago li robu koji suštinski shvati dovu na dan kada se ona najviše treba upućivati.

Pazi brate hadžijo da ne počiniš kakav grijeh koji će spriječiti da ti se oprosti na taj dan, kao što je ustrajavanje u velikim grijesima, pretvaranje, laž, ogovaranje, prenošenje tuđih riječi itd. Nezamislivo je da čovjek želi spas iz vatre, a ujedno čini grijehe. Kako se može ponadati oprostu, a ujedno svojim grijesima Allaha na mejdan izaziva.

Lijepo je da hadžija prilikom upućivanja dove bude okrenut prema Kibli, podignutih ruku,

skrušena srca, priznajući svoj nemar, želeći iskreno pokajanje.

Kako je Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, postupao na dan Arefata.

Ibn-Kajjim kaže: "Kada izađe sunce devetog dana Zul-Hidžeta, Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi se uputio sa Mine na Arefat. Sa njim su bili ashabi koji su učili telbiju i tekbire. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi to slušao i ne bi negirao ni jedne ni druge. Zastao bi na Nemiri sve dok sunce ne bude na polovini neba, kada bi ponovo potjerao svoju jahalicu (Kasva). Nastavio bi put sve dok ne bi došao na sredinu doline Urana. Obratio bi se ljudima velikim riječima sa svoje jahalice, u tom obraćanju bi ponovio i utvrdio osnove islama, a potukao i negirao temelje mnogoboštva i džahilijeta. Tada bi samo održao jednu hutbu, a ne dvije. Kada bi je završio naredio bi Bilalu pa bi on zaučio ezan, a onda ikamet. Klanjao bi podne dva rekata, tiho u sebi učeći, zatim bi se proučio ikamet, pa bi se klanjala i ikindija na isti način. Spajanje namaza važilo bi i za stanovnike Mekke. Namazi su bili skraćeni i spojeni. Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, im nije

naredio (tj. stanovnicima Mekke) da upotpune namaz na četiri rekata, niti da ostave spajanje. Kada bi završio namaz popeo bi se na jahalicu dok ne bi došao na mjesto boravka na Arefatu. Smjestio bi se u podnožju brda kod stijena i okrenuo bi se Kibli. Nije silazio sa jahalice, skrušeno bi dovio i molio Allaha, subhanehu ve te'ala, sve do zalaska sunca. I naredio je ljudima da se udalje iz doline Urana, i obavijestio ih je da boravak na Arefatu nemora biti samo na mjestu gdje je on stajao. Rekao je: "Ja sam stao ovdje, a cijeli Arefat je mjesto boravka." Zatim je naredio ljudima da borave na mjestima ibadeta (Arefat), i rekao je da im je to došlo u nasljedstvo od njihova oca Ibrahima a.s. Kada su došli ljudi iz Nedžda i pitali ga o hadždžu, rekao je: "Hadž je Arefat. Ko je došao prije sabah namaza, njegov hadždž je upotpunjen. Tri dana su na Mini. Ko požuri napustiti Minu nakon prva dva dana, nema smetnje za to, a ko i dalje ostane nema smetnje."

Prilikom upućivanja dove podigao bi ruke do prsa, a prisutne bi obavijestio da je najbolja dova, dova na Arefatu. Kada bi sunce potpuno zašlo, tako da potpuno nestane crvenula, postavio bi Usamu ibn Zejda na jahalicu iza sebe. Polahko

bi se pokrenuo uzimajući za uzde jahalice pored sebe. Govorio bi:

"O ljudi, pridržavajte se mira i reda, žurba se ne ubraja u dobročinstvo!"

Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, bi neprekidno učio telbiju na tom putovanju. U toku putovanja je sišao, obavio nuždu i uzeo abdest. Usama bi povikao: "Namaz o Božji Poslaniče! A on bi odgovorio:"Namaz (tj. mjesto obavljanja namaza) je ispred nas."

Nastavio bi s putovanjem sve dok ne bi došao do Muzdelife. Ponovo bi uzeo abdest za namaz, a zatim naredio da se prouči ezan. Proučio bi se ikamet i klanjao akšam namaz prije nego što se skinu sedla i legnu deve. Kada bi skinuli sedla ponovo bi naredio da se zauči ikamet, a zatim bi klanjao jaciju (sa ikametom bez ezana). Između akšama i jacije nije ništa klanjao. Zatim bi zaspao sve do sabaha, a noć ne bi provodio u ibadetu. Ne postoji vjerodostojna predaja da bi noći uoči dva bajrama provodio u ibadetu."

POSTUPCI ISPRAVNIH PREDHODNIKA NA AREFATU

Različiti su oblici putovanja ispravnih predhodnika u ovom danu. Neki su bili mnogo uplašeni i stidljivi. Mutrif ibn Abdullah i Bekir el-Muzeni su došli na Arefat, a jedan od njih reče: "Bože moj, nemoj zbog mene odbiti (u dovama) ove koji borave na Arefatu." A drugi je rekao: "Nema li časnijeg i boljeg mjesta za nadu u oprost da nije mene tu."

Neki su se daleko više nadali u oprost i spas. Abdullah ibn Mubarek kaže: "Došao sam kod Sufjana es-Sevrija na isteku Arefata, on je klečao na koljenima, i oči su mu suzile. Okrenuo se meni a je mu rekoh: "Ko je od one skupine najgori?" Reče: "Onaj koji misli da mu Allah neće oprostiti."

Božiji rob je između dvije situacije

Ako si, dragi brate hadžijo, postupke ispravnih predhodnika u ovom danu spoznao, znaj da trebaš biti između iskrenog straha i pohvalne nade – upravo kao oni.

Iskren strah je onaj koji stoji između čovjeka i Allahovih granica.

Pohvalna nada je nada Božijeg roba koji radi dobra djela u pokornosti Allahu, s uputom od Allaha. Takav očekuje Allahovu nagradu, ili rob koji je počinio grijeh, zatim se pokaje i vrati Allahu – takav se nada Njegovu oprostu.

Uzvišeni kaže:

﴿إِنَّ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللهِ أُولَئِكَ
يَرْجُونَ رَحْمَةَ اللهِ وَاللهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ﴾

"Oni koji vjeruju, oni koji su hidžru učinili i koji se bore na Allahovom putu – takvi se nadaju Allahovoj milosti, a Allah prašta i Milostiv je."

Brate hadžijo, na ovaj dan trebaš imati na umu dvije stvari, a one su strah i nada. Trebaš se bojati Allahove kazne i nadati se Njegovom oprostu i nagradi.

Blago onome ko proboravi na Arefatu

Čestitamo ti, brate hadžijo, tebi kojem je Allah podario boravak na Arefatu, zajedno sa

ljudima koji hrle Allahu ushićenih srca i obilnih srca. Koliko je onih koje je strah savladao i razočarao, koliko je onih koje je ushićenje pokosilo? Koliko je onih koji se nadaju oprostu i vjeruju u to? Koliko je onih koji su se iskreno pokajali Allahu i našli utočište kod Njega?

Koliko je onih koji su zaslužili vatru, a Allah ih iz nje iščupao i spasio?

Koliko je zarobljenika raznih nedaća pustio i oslobodio?

Na njih gleda Najmilostiviji. Njihov skup pohvaljuje stanovnicima nebesa, približi im se i kaže:

" Šta žele oni?"

Samim dolaskom im je sve uslišano i sve traženo primljeno, kod Milostivog.

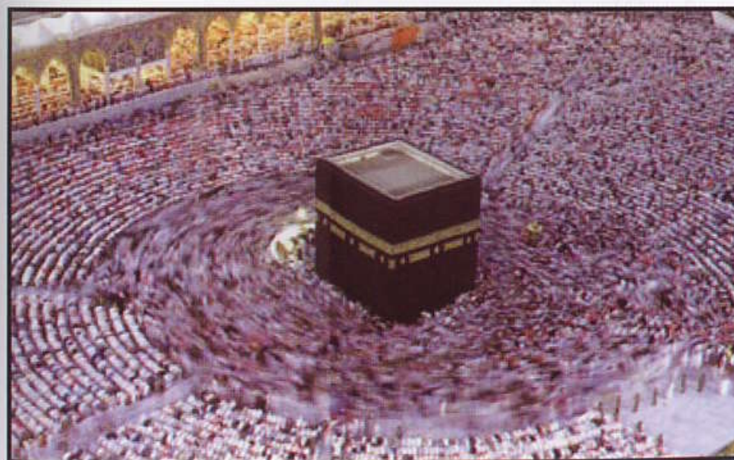
Neka je salavat i selam na Poslanika.

HADŽDŽ KROZ SLIKE

TEMETT'U
(UMRA I HADŽDŽ)

Oslanjajući se na djela o hadždžu od šejhova Abdul-Aziza ibn Baza i Nasiruddina el-Albanija

Preveo: prof. Ahmed Džinović

RUKNOVI (GLAVNI SASTAVNI DIJELOVI) HADŽDŽA

1- Ihram (pod ovim se podrazumijeva donošenje odluke - nijjeta za ulazak u obred hadždža)
2- boravak na Arefatu
3- tavaf (tavaful-ifada)
4- s'aj između Safe i Merve

Ukoliko bi se izostavio bilo koji od navednih ruknova, hadždž ne bi bio valjan.

VADŽIBI HADŽDŽA

1- Obući ihrame na mikatu.
2- boravak na Arefatu do noći ko na njega dođe po danu.
3- boravak na Muzdelifi.
4- boravak na Mini prve tri noći Bajrama.
5- bacanje kamenčića.
6- brijanje ili skraćivanje kose.
7- oprosni tavaf (tavaful-veda') osim za ženu u hajzu i nifasu.

Nije dozvoljeno namjerno izostaviti neki od ovih vadžiba, a ko izostavi neki vadžib mora prinijeti žrtvu (kurban) a hadždž mu je ispravan.

SUNNETI HADŽDŽA

Ostale radnje koje nismo naveli naprijed a koje su potvrđene od Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, predstavljaju sunnete hadždža. Ko ih obavi bolje je, a ko ih izostavi nema grijeha.

RADNJE NA MIKATU

(1)Okupati se

(2)Namirisati se (samo muškarac)

(3)Obući ihram

(4)Zanijetiti srcem i izgovarati telbiju

Ženin ihram je njena odjeća koja pokriva njeno tijelo.

PUT ZA MEKU

DOLAZAK U MEKKU I ULAZAK U HAREM KA'BE

1. Okupati se prije ulaska u Mekku ako smo u mogućnosti.

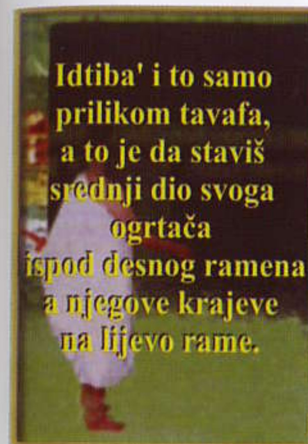

2. Prilikom ulaska u Harem Ka'be ući desnom nogom.

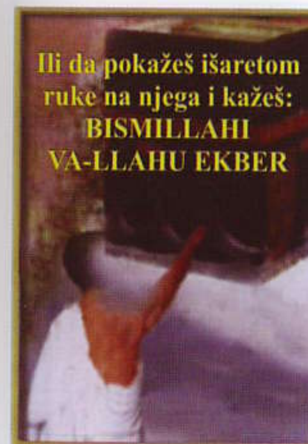

3. Kada se stigne do K'abe prekida se sa telbijjom i to prije otpočinjanja sa tavafom.

TAVAF

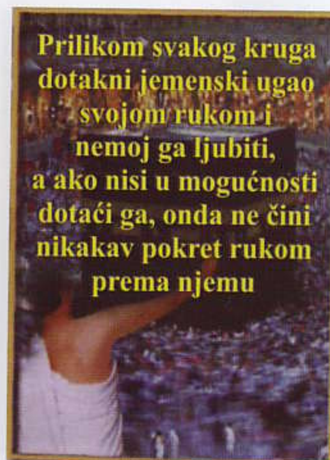

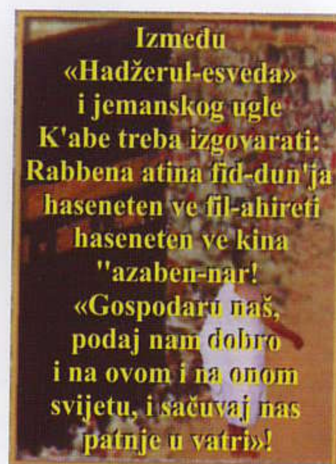

TAVAF

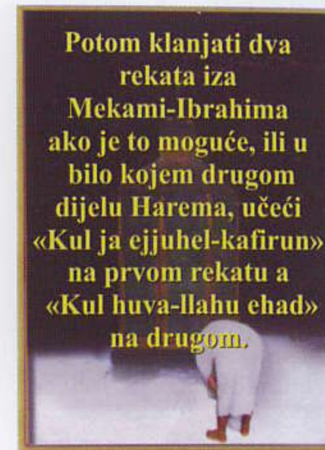

MEKAMU IBRAHIM

SA'J IZMEĐU SAFE I MERVE

Zatim treba obaviti sedam krugova sa'ja, jedan krug je od Safe do Merve, drugi od Merve do Safe, i pri tome što više učiti dove i zikr

Kad se približiš Safi
prouči Allahove riječi:
INNE SSAFA VEL
MERVETE MIN
ŠA AIR ILLAH
FE MEN HADŽDŽEL
BEJTE EVI ETEMERE
FA LA DŽUNAHA
ALEJHI AJETTEVVEFE
BIHIMA VE MEN
TETEVA HAJREN
FE INNELLAHA
ŠAKIRUN ALIM.
I riječi: NEBDEU BIMA
BEDE ALLAHU BIHI.

Zatim se penje na Safu, okreće
se prema Kibli i kaže:
ALLAHU EKBER,
ALLAHU EKBER, ALLAHU EKBER.
LA ILAHE ILLALLAHU
VAHDEHU LA ŠERIKE LEHU,
LEHUL-MULKU VE LEHUL-HAMDU
JUHJI VE JUMITU VE HUVE 'ALA
KULLI ŠEJ'IN KADIR. LA ILAHE
ILLALLAHU ENDŽEZE VA'DEHU
VE NESARE 'ABDEHU VE
HEZEMEL-AHZABE VAHDEH.
Zikr i dova se ponavljaju tri puta.
Potom treba upućivati
dovu koliko je moguće.

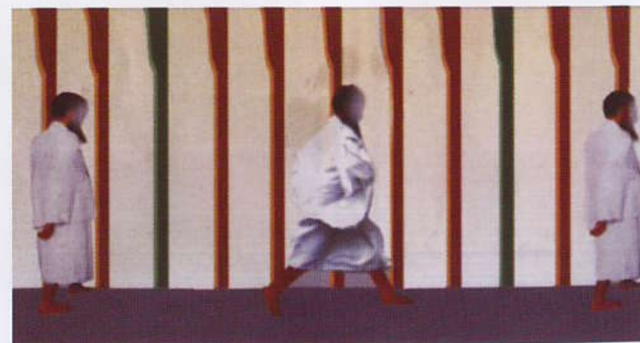
Nakon dvije zelene linije ponovo prelaze na hod.

Potom se trči između dvije zelene linije, što važi samo za muškarce.

Zatim se hoda prije dvije zelene linije.

SA'J IZMEĐU SAFE I MERVE

Zatim se penje na Mervu, okreće
se prema Kibli i kaže:
ALLAHU EKBER,
ALLAHU EKBER, ALLAHU EKBER.
LA ILAHE ILLALLAHU
VAHDEHU LA ŠERIKE LEHU,
LEHUL-MULKU VE LEHUL-HAMDU
JUHJI VE JUMITU VE HUVE 'ALA
KULLI ŠEJ'IN KADIR. LA ILAHE
ILLALLAHU ENDŽEZE VA'DEHU
VE NESARE 'ABDEHU VE
HEZEMEL-AHZABE VAHDEH.
Zikr i dova se ponavljaju tri puta.
Potom treba upućivati
dovu koliko je moguće.

ZAVRŠETAK UMRE (RAZRJEŠENJE)

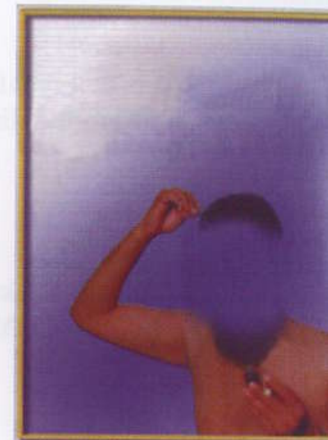

OSMI DAN ZUL-HIDŽDŽETA (JEVMUT-TERVIJE)

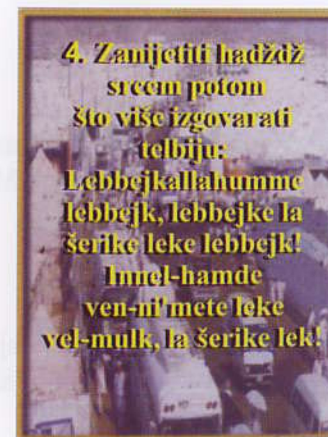
1. Okupati se

2. Namirisati se

3. Obući ihrame

RADNJE OSMOG DANA

Klanjat ćeš podne dva rekata u njegovo vrijeme i to na Mini

Klanjat ćeš ikindiju dva rekata u njeno vrijeme također na Mini

Klanjat ćeš akšam tri rekata u njegovo vrijeme također na Mini

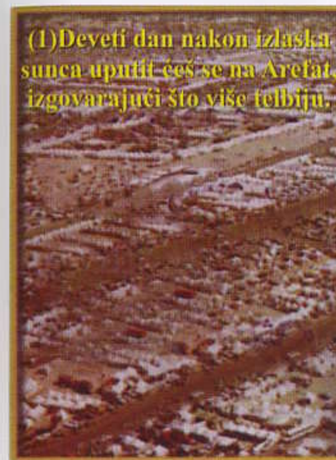
Klanjat ćeš jaciju dva rekata u njeno vrijeme također na Mini.

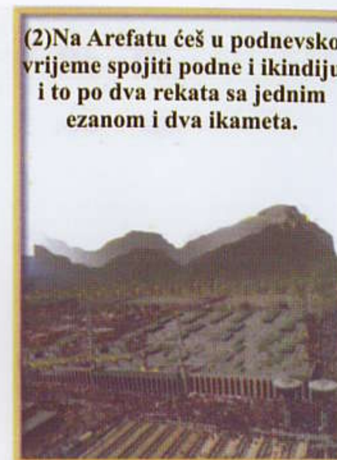

Klanjat ćeš sabah deveti dan u njegovo vrijeme i to dva rekata također na Mini.

DAN AREFATA

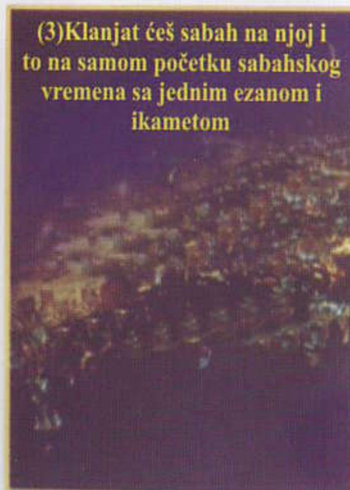

MUZDELIFA

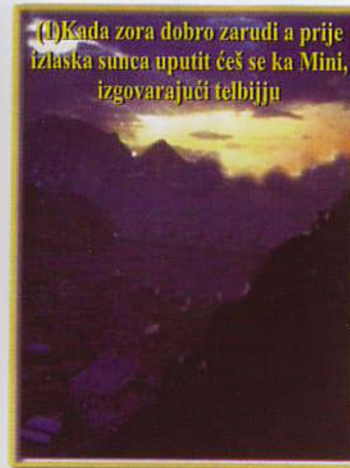

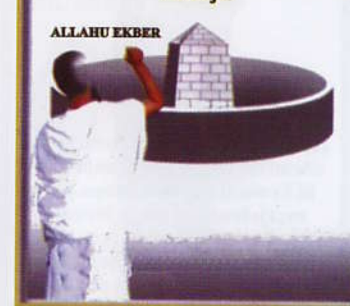

RADNJE PRVOG DANA BAJRAMA

Žena će skratiti kosu na način koji smo objasnili kod obavljanja umre.

RADNJE PRVOG DANA BAJRAMA

Time nastupa drugo razrješenje nakon koga postaje dozvoljeno sve što je bilo zabranjeno ihramom pa i žene.

BACANJE KAMENČIĆA NA DŽEMRETA (DANI TEŠRIKA)

Zatim treba da baciš kamenčiće i to nakon što sunce odmakne od sredine neba jedanaesti dan zul hidždžeta. Dvanaesti i trinaesti dan za one koji odluče da ostanu do kraja (koji ne žure)

BORAVAK NA MINI I OPROSNI TAVAF

Na Mini ćeš boraviti u noćima tešrika (dani tešrika su 11, 12, 13 dan zul hidždžeta)

Zatim ćeš obaviti oprosni tavaf (tavaful veda`) i to kada htjedneš napustiti Mekku, u kome ćeš činiti iste radnje kao i kod tavaful ifade.

Sadržaj